

› FOR SOCIETY

Inclusieve communicatiestijlgids

Team IDEAS Pedagogiek 2023 - 2024

In samenwerking met Fontys Hogeschool voor Journalistiek en Fontys Academy of the Arts

Inhoud

FONTYS

Hoofdstuk 1

De macht/kracht van taal

1.1 Intro	5
1.2 De rol van taal in inclusief handelen	6
1.3 Internationaal en taal	8
1.4 Beperkingen	9
1.5 Nog een woord vooraf	10
1.6 Trigger waarschuwing & opmerking over ongemak	11

Hoofdstuk 2

De basis van inclusieve communicatie

2.1 Grondbeginselen voor inclusieve communicatie	13
2.2 Naming & framing	16
2.3 Authentieke beeldtaal	17
2.4 Social media	19
2.5 Podium delen	22
2.6 Vormen van uitsluiting	23

Hoofdstuk 3

Vermijden van bias in taal

3.1 Micromessaging	26
--------------------	----

Hoofdstuk 4

Inclusieve communicatie in schrijftaal

4.1 Persoon eerst / identiteit eerst	30
4.2 Algemene woordenlijst	31
4.3 Identiteitsdimensies	32

Hoofdstuk 5

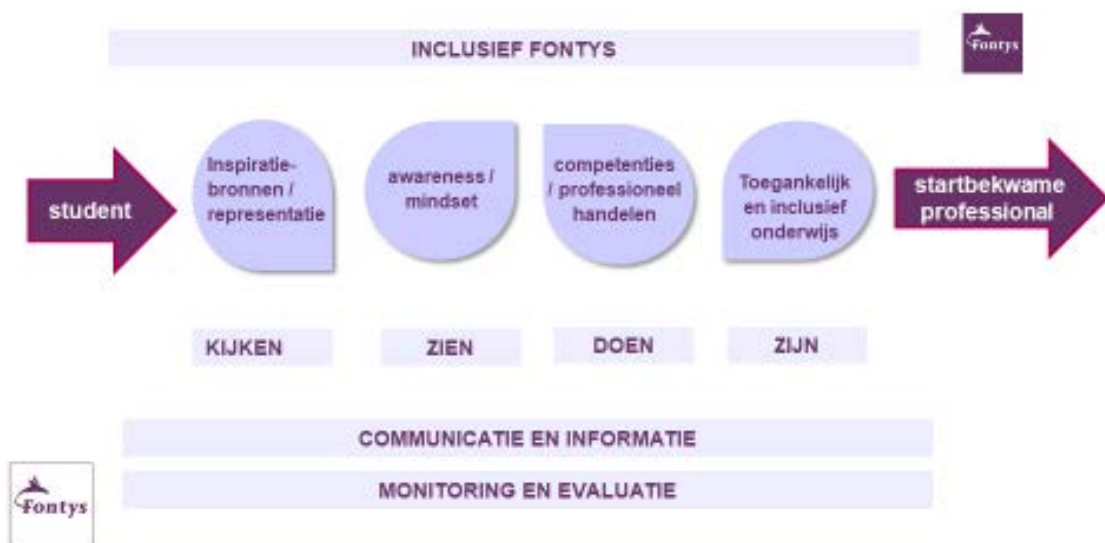
Verkenningstocht

5.1 Inclusief onderzoek (tips)	58
5.2 Naslag en inspiratiebronnen	59
5.3 21 dagen challenge	60

1.1 Intro

Aan de slag met inclusieve taal in het onderwijs en gemeenschap

Werk maken van het studiesucces van álle studenten. Dit is onze essentiële en uitdagende taak. Zowel in het onderwijs als ook binnen onze organisatie. Essentieel omdat we geen talent verloren willen laten gaan én studenten willen leren om hún inclusieve bijdrage te kunnen leveren aan onze diverse maatschappij. In dit stuk gaan we eerst verder in op inclusief onderwijs en het taalgebruik dat daar onderdeel vanuit maakt.

Maatschappelijke ontwikkelingen hebben invloed op het handelen van studenten en professionals zoals individualisering, (super)diversiteit, liberalisering en globalisering en nog veel meer. Het landelijk competentie- en beroepsprofiel heeft empowerment, participatie, inclusie, rechtvaardigheid en diversiteit benoemt als belangrijke kernwaarden van een (bijvoorbeeld) pedagoog.

Deze gids is een bijdrage aan de handelingsbekwaamheid van elke student en professional binnen Fontys.

Het creëren van een inclusieve onderwijsomgeving is een uitdagende taak, allen hebben we een actieve rol hierin te nemen.

“ We are Fontys FOR, IN and WITH Society ”

1.1 vervolg - intro

Uitgangspunten bij inclusief handelen

Om IDEAS (zie rechterafbeelding) te kunnen realiseren, is aandacht nodig voor twee perspectieven binnen Fontys; de (interne) organisatie en het onderwijs; vorm én inhoud.

(1) We willen een inclusieve hogeschool/organisatie zijn waar studenten en medewerkers zich welkom en geaccepteerd voelen

(2) We willen inkluderend onderwijs geven/opleiden, zodat onze studenten opgeleid worden om een inclusieve bijdrage te kunnen leveren in de maatschappij en het werkveld als beginnende beroepsbeoefenaar

Deze gids kan ondersteunen bij het toegankelijker en daarmee inclusiever maken van het onderwijs en onderwijsomgevingen. Er wordt ingezet op het bijdragen aan de professionele handelingsbekwaamheid van inclusie in de praktijk. Dit document begint bij de bewustwording, kennis, zodat er in communicatie en gedrag duurzame verandering zal plaatsvinden.

1.1 Intro

Alles over inclusieve communicatie voor de (toekomstige) professional.

Reflectievraag

Wat betekent respect voor jou? Heb je dezelfde definitie in gedachten als degene waarmee je spreekt als je je woorden kiest?

Is in discussie gaan met iemand die ouder is voor jou bijvoorbeeld respectvol? Weet je of de ander dit ook zo ziet? Als je je aandacht richt op machtsverhoudingen in taal zul je merken dat niet iedereen zonder consequenties alles kan zeggen.

De macht van taal en gedrag

Er bestaat niet zoiets als een definitieve lijst van correct gedrag en/of correct taalgebruik die kan worden toegepast op een breed spectrum van mensen. Behandel mensen als individuen en met wederzijds respect. Gedrag en taal zijn sleutels tot uitsluiting en inclusie. Ze hebben de kracht om machtssystemen te versterken die onrechtvaardigheid en ongelijkheid in stand houden. Of juist om deze te deconstrueren. Met onze keuzes in taal en gedrag kunnen wij kwesties herformuleren, levenservaringen herschrijven, problematische ideeën ter discussie stellen. Daarmee bouwen wij een radicaal betere toekomst op, op basis van een op de overlevende gerichte, intersectionele, anti-discriminerende en meervoudige visie op menselijke waardigheid.

1.2 De rol van taal in inclusief handelen

“

We must care about people, first and foremost, and we must recognize that our words can communicate compassion as easily as they can create harm.”

- Amy Agarwal -

De rol van taal in inclusief handelen

Als de afgelopen jaren ons één ding hebben geleerd, is het dat al ons lot met elkaar verbonden is. Van de klimaatcrisis tot wereldwijde pandemieën, oorlogen en racisme – het is duidelijk dat maatschappelijke problemen om collectieve oplossingen vragen. Communiceren op een manier die bruggen bouwt en barrières doorbreekt, aanslaat bij meerdere doelgroepen en de

de sleutel is tot het leggen van de basis voor collectieve oplossingen. Simpel gezegd, woorden doen ertoe. Taal is krachtig. Het kan onze empathie, helderheid en begrip van elkaar vergroten als complexe individuen met intersectionele en verschillende identiteitsdimensie en ervaringen. Wanneer taal echter kwesties van macht en volwaardigheid negeert die het leven van mensen bepalen, bevordert dit alleen maar verdere uitsluiting van gemarginaliseerde groepen/mensen. Het is belangrijker dan ooit om taal te gebruiken die inclusieve en volwaardige culturen creëert. **Vervolg -> volgende pagina**

Vervolg- Rol van taal in inclusief handelen

Een centraal principe van inclusieve taal is dat mensen nadenken over de impact die hun gedrag, woorden en zinnen op anderen hebben. Inclusieve taal vermijdt termen en/of of uitdrukkingen die uitsluitend of bevooroordeeld kunnen zijn tegen welke groep mensen dan ook.

Hanan Challouki zegt in haar boek *Inclusieve communicatie*, het volgende over inclusieve taal: "Het erkent dat woorden ertoe doen en dat woordkeuze, opzettelijk of onopzettelijk, kan worden gebruikt om anderen in of uit te sluiten. Het gebruik van inclusieve taal communiceert met mensen op een respectvolle manier en betreft iedereen volwaardig bij het gesprek."

Inclusieve taal vermijdt ook het maken van aannames over mensen en vermijdt *culturele standaarden waardoor een persoon zich vervreemd of onwelkom zou kunnen voelen.

***Cultuur is de breedste zin van het woord.**

Het uiteindelijke doel van inclusieve taal is het creëren van een omgeving waarin iedereen in staat is om te spreken en het vertrouwen heeft dat diens stem wordt gehoord. Door, bijvoorbeeld, ervoor te kiezen genderneutrale termen te gebruiken, termen te vermijden die aannames doen of terugkeren naar standaardwaarden en rekening te houden met de historische context, werken we actief aan het geven en innemen van ruimte, zodat iedereen zichzelf kan zijn.

Het gebruik van inclusieve taal is een belangrijke stap om ervoor te zorgen dat iedereen zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelt. Door ervoor te kiezen een taal te gebruiken die een breed scala aan individuen en groepen omvat, kunnen wij bijdragen aan een omgeving van psychologische veiligheid en respect voor iedereen.

1

"It is not our differences that divide us. It is our inability to recognize, accept, and celebrate those differences."

~Audre Lorde~

1.3 Beperkingen

Hoewel we hopen dat deze gids nuttig zal zijn, zijn er aantal beperkingen.

Er is ruimte gemaakt voor meerdere identiteitsdimensies. Wij praten niet voor, noch namens anderen. Elk bron wordt waardig vermeld. Natuurlijk kan de gids geen “volledig” beeld geven, omdat de culturele context sneller verandert, dan wij kunnen bijbenen. Er is een poging gedaan om meerdere kennisbronnen rondom inclusief communiceren met elkaar te verbinden. Met de beste intenties, hopen wij dat we de maatschappelijk impact rondom inclusieve communicatie kunnen bevorderen met deze stijlgids.

We hebben geprobeerd de gids toegankelijk te maken. We erkennen dat er plaatsen zijn waar de taal complexe ideeën overbrengt of vrij technisch is. Dit kan vervelend zijn voor sommige lezers. Ook realiseren we dat er mogelijk woorden en concepten zijn die niet zijn opgenomen in deze stijlgids.

Het verbinden van afbeeldingen met Alt-text was een uitdaging, niet alleen door het beperkt aantal tekens maar ook door een gebrek aan onze vaardigheden. Deze verbetering willen we graag in de volgende versie aanbrengen.

Beschouw dit als een “levend” document, waarbij we iedereen willen uitnodigen om het te verbeteren en altijd wederkerig te leren en begrijpen. Om samen bij te dragen aan een inclusieve maatschappij waarbij elk persoon volwaardig participeert, naar eigen behoefte. Heb je feedback of een suggestie, stuur dan een e-mail naar: teamideasp@fontys.nl

Reflection + action = change
Paulo Freire

1.4 Nog een woordje vooraf

We zijn ons ervan bewust dat taal gelaagd is. Er is non-verbale en verbale communicatie, spreek- en schrijftaal. Tevens is het ingebed met diepere betekenissen, doorspekt met (gedeelde) geschiedenis, culturele waarden, ervaringen en nog veel meer. Zowel openlijke als subtiele vormen (hier zullen we later verder op ingaan) van uitsluiting komen hierin voor. In de meeste gevallen, is dat het doorbreken van diepgewortelde denkbeelden, een leven lang kan duren om af te leren. Tijdens een dialoog kunnen gezichtsuitdrukkingen, handgebaren, stiltes, die cultuurgebonden zijn, nog voor een extra dimensie zorgen. Hier staan we niet bij stil in deze gids.

Overigens maakt niet iedereen gebruik van verbale communicatie, dus woordelijke expressie. Een persoon met Autisme die gebruikmaakt van non-verbale communicatie spreekt wel, alleen op een andere manier. Het woord "spreken" is in deze gids gebruikt in de brede zin van het woord.

In deze gids zullen wij meer aandacht geven aan verbale communicatie en schrijftaal.

Psychologische veiligheid is een randvoorwaarde voor inclusieve communicatie. Ondanks het een intern proces is, kan een omgeving bijdragen aan het verhogen hiervan. Denk bijvoorbeeld aan een moment waarbij jij als toekomstige professional een dialoog aangaat in een beroepssetting. Tijdens het eerste gesprek leren jullie elkaar kennen, wees je ervan bewust dat er een machtsverhouding kan zijn. Jij bent immers deskundig op jouw vakgebied. Echter is je gesprekspartner ook deskundig over diens leven. Jullie rollen zullen van tijd tot tijd wisselen, waarbij de weg voor levenslang leren openblijft. Wat zou je kunnen doen om de verbinding aan te gaan? Een safe (r) space kan een begin zijn. Let wel op de verschillen van spaces, zie onderstaande een overzicht waarin je kunt zien wanneer een space niet werkt:

*Space richtlijnen: een vergelijking

Safe space richtlijnen	Brave space richtlijnen	Accountability space richtlijnen
Onmogelijk voor organisaties om te anticiperen op de veranderende triggers van deelnemers.	Een oneverwachte plicht van moed van gemarginaliseerde gemeenschappen om moed te behouden en geleefde ervaringen te delen om ervoor te zorgen dat bondgenoten kunnen groeien en ervan kunnen leren.	Plaakt een gelijke hoeveelheid verantwoordelijkheid voor iedereen om zich rechtvaardig en inclusief te gedragen om een dieper begrip van diverse geleefde ervaringen in real-time te bevorderen.
Het is onmogelijk om volledige veiligheid te garanderen, aangezien we het gedrag of de acties van mensen niet kunnen controleren om DEIJ-principes in hun acties tijdens en na het gesprek te verankeren.	Negeert de dagelijkse moed die gemarginaliseerde gemeenschappen moeten tonen om door werkplekken en de samenleving te navigeren. Ook verlicht het de 'last van moed' van gemarginaliseerde gemeenschappen niet.	Creëert een real-time mogelijkheid voor iedereen in de discussie om de omstandigheden die gemarginaliseerde gemeenschappen onderdrukken aan te vechten door verantwoordelijke en rechtvaardige gedrag en acties te tonen.
Het staat bondgenoten en niet-gemarginaliseerde mensen niet toe om bondgenootschap in actie te tonen door een reeks richtlijnen te volgen ter ondersteuning van verantwoordelijke gesprekken die inclusie en gelijkwaardigheid bevorderen.	Het staat bondgenoten en niet-gemarginaliseerde mensen niet toe om bondgenootschap in actie te tonen door een reeks richtlijnen te volgen ter ondersteuning of ondersteuning van verantwoordelijke gesprekken die inclusie en gelijkwaardigheid bevorderen.	Intentie en impact zijn geworteld in verantwoordelijkheid om acties, gedachten en gedragingen te bevorderen die rechtvaardig en inclusief zijn voor gemarginaliseerde gemeenschappen.

*Geïnspireerd door Inclusion Factor

1.5 Tips & tricks “spaces”

Het gaat erom dat we met elkaar een ruimte creëren waar iedereen zichzelf kan zijn, zich gehoord, gezien, gerespecteerd en geaccepteerd voelt. Het kan helpen om bijvoorbeeld vooraf richtlijnen met elkaar af te stemmen. Dit ondersteunt iedereen in het hebben van een veilige en inclusieve gemeenschap. Voorwaarde is wel het (h)erkennen van verschillen in machtsverhoudingen.

Veiligheid is namelijk een collectieve inspanning. Iedereen heeft een persoonlijke verantwoordelijkheid om online of fysieke ruimtes veiliger te maken.

De Universiteit van California Los Angeles heeft een aantal richtlijnen samengesteld die vaak voorkomen om een safe(r) space te kunnen ondersteunen. Nogmaals het is een richtlijn, geen verplichting:

1. Onderbreek anderen alstublieft niet.
2. Luister actief, in plaats van alleen maar te wachten om te spreken. Gebruik indien nodig pen en papier om jouw gedachten op te schrijven.
3. Houd rekening met jouw totale gesprekstijd en spreek, als je zich op jouw gemak voelt, om iets toe te voegen aan het gesprek.
4. Geef iedereen de kans om te spreken, zonder onnodige druk.
5. Begrijp dat we allemaal aan het leren zijn. Als je iets aanstootgevends of problematisch hebt gezegd, verontschuldig je dan voor het feit dat je acties of woorden aanstootgevend zijn - niet voor de persoon die zich beledigd voelt.
6. Herken en omarm schuring als bewijs dat meerdere ideeën het gesprek binnenkomen - niet dat de groep het niet met elkaar kan vinden.
7. Geef krediet waar het verschuldigd is. Als je iemands eerder genoemde idee herhaalt, geef dan de juiste eer (amplifying).
8. Vraag om opheldering - ga er niet vanuit of projecteer.
9. Spreek voor jezelf. Gebruik 'ik'-verklaringen en deel de geleefde ervaringen van anderen niet.
10. Woorden en toon zijn belangrijk. Houd rekening met de impact van wat je zegt, en niet alleen met jouw bedoeling.
11. Reflecteer zelf over actiepunten om een bondgenoot te worden in je dagelijkse werk of persoonlijke ervaringen, nadat je de ruimte hebt verlaten.
12. Als je deelneemt als bondgenoot van de gemeenschap, geef dan ruimte aan diverse en gemarginaliseerde gemeenschappen om hun ervaringen te delen.
13. Anders – vraag jouw toehoorders of er andere richtlijnen nodig zijn om hen te ondersteunen om ervoor te zorgen dat het gesprek geen verder trauma veroorzaakt.

1.6 Trigger waarschuwing & opmerkingen over ongemak

Trigger waarschuwing

Deze gids kan woorden en zinnen bevatten, die vermeden moeten worden. Misschien kom je er een enkeling tegen die voor jou discriminerend zijn. Deze kunnen leed veroorzaken bij mensen die discriminatie hebben ervaren op grond van hun identiteit. Gezien de aard van deze gids begrijpen wij dat dat veel van de kwesties die aan de orde komen, voor veel mensen persoonlijk en emotioneel kunnen zijn. Daarnaast willen we benadrukken dat elke identiteitsdimensie een spectrum aan perspectieven en ervaringen bevat. Geen enkele is een monoliet en daar willen we ook respectvol mee omgaan.

Opmerking over ongemak

Sociale verandering is van nature ontwrichtend. Het comfort van de status quo moet worden verstoord om onderdrukkende structuren te ontmantelen en wegen naar volwaardigheid te creëren. Zoals je leest, kun je ongemak ervaren met deze stijlgids. Men is zich niet altijd bewust van de eigen privileges. En staat er niet vaak bij stil wat een nodige verandering van ons zal vragen. Deze alternatieve blik op privileges kan een uitdaging zijn om te verwerken, maar het is noodzakelijk om te begrijpen hoe macht werkt, binnen en buiten onze omgeving. We moeten deze uitdagingen echter aangaan en het ongemak omarmen om vooruit te komen. En de manier waarop we handelen te veranderen om de maatschappelijk impact te vergroten.

Er is een onderscheid tussen ongemakkelijk en onveilig zijn; ongelijkheid in kracht/macht is de kern van dit verschil. Alleen door het te benoemen, te begrijpen en aan te pakken kunnen wij allemaal bijdragen aan een maatschappij waarbij iedereen volwaardig kan participeren.

Hoofdstuk 2 De basis van inclusieve communicatie

“

“Inklusieve communicatie is (slechts) één van de vele manieren om communicatie te benaderen.”

- Hanan Challouki -

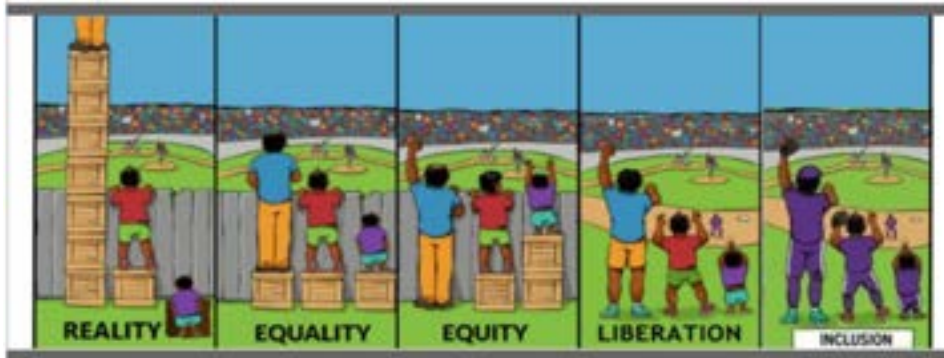
De basis van inclusieve communicatie

Deze tips en taalrichtlijnen zijn bedoeld om na te denken over het gebruik van taal. Het zijn **geen vaste regels** en mogen niet worden gezien als beperkingen in handelen. Ze zijn bedoeld als uitnodiging om taal in heroverweging te nemen. We erkennen dat taal context- en publieksspecifiek is en verschuift tussen tijd en plaats;

Zoals Hanan Challouki schrijft in haar boek: “Inklusieve communicatie is (slechts) een van de vele manieren om communicatie te benaderen.” We hopen dat deze gids zal helpen om taal te kiezen die aansluit bij jouw waarden en bijdraagt aan een volwaardige cultuur, ongeacht de context.

2.1 Grondbeginselen voor inclusieve communicatie

Met deze stijlgids willen ons inzetten om voor zowel binnen als buiten Fontys bij te dragen aan het bereiken van een volwaardige inclusie. Je zult je afvragen waarom wij kiezen voor het woord “volwaardig” en niet gelijkwaardig. Kijk eens naar onderstaande afbeelding:

Wat valt je op? Deze vraag hebben wij eerder aan een aantal mensen gesteld. Zij gaven aan dat foto 3 nu de focus heeft en dat 4 en 5 uitdagend zijn om te bereiken. Echter, bij 3 blijft de barrière (*lees de schutting*) staan. Daarnaast is er nog steeds een dominante macht die zal bepalen wie welk kistje krijgt en die de hulpvrager “bewijslast” te leveren. En wordt er niet actie gewerkt aan het opheffen van de (systemische/institutionele) barrière. Als je kijkt naar foto 5 zijn de toeschouwers een onderdeel van het spel geworden, waarbij ze volwaardig kunnen participeren. *“Als volwaardig mens gewaardeerd, gehoord, gezien en gerespecteerd voelen, mogelijkheden hebben om zelf-gedefinieerd succes en welzijn te bereiken.”*

We hebben een aantal tips gevonden om inclusief te kunnen communiceren, op individueel en groepsniveau, en hebben hier de overeenkomsten samen gebundeld:

- > Afhankelijk van het bereik, stel een inclusieve doelgroep samen. Breng in kaart wie de “norm” is en wie (on)bewust buitengesloten wordt.
- > Communicatietoegankelijkheid en alle vormen van toegankelijkheid zijn even belangrijk, maak dit zichtbaar in elke informatievoorziening.
- > Elke gemeenschap of groep zal bestaan uit mensen met verschillende behoeften op het gebied van communicatieondersteuning, dit kan ondersteunt worden door gebruik te maken van **“Mensgericht ontwerpen”**.
- > Communicatie is een tweerichtingsproces om anderen te begrijpen en jezelf uit te drukken.
- > Wees alert op onbewuste vooroordelen, stereotypering en stigma. Niet alleen tijdens spreek-, schrijftaal, maar ook bij beeldtaal. Indien identiteitsdimensies niet van toegevoegde waarden zijn,
- > Vraag hoe personen aangesproken wensen te worden -> **persoon-eerst of identiteit-eerst, benoem alleen kenmerken die relevant zijn**
- > Wees op de hoogte over de verschillen tussen uitsluitingsvormen, de uiting en de (mogelijke) impact ervan -> **wees nieuwsgierig en onderzoekend**
- > Representatie vergt volwaardige inspraak, medezeggenschap en participatie van de gemeenschap.
- > Effectieve gebruikersbetrokkenheid omvat de deelname van mensen met verschillende behoeften en perspectieven, ook op het gebied van communicatieondersteuning.
- > Intersectionaliteit speelt altijd een rol, houdt rekening met het spectrum
- > Blijf proberen

2.1 Vervolg grondbeginselen voor inclusieve communicatie

Inclusief communiceren gaat veel verder dan alleen wat we spreken en schrijven. Niet iedereen communiceert namelijk op dezelfde manier. Denk bijvoorbeeld, aan het kijken van het nieuws, bij sommige omroepen is het mogelijk om via verschillende manieren het nieuws waar te nemen. Het gebruik van Gebarentaal kan het nieuws voor mensen met een gehoor-variantie, een stuk toegankelijker maken. We moeten er, hoe dan ook, niet vanuit gaan dat iedereen uit deze doelgroep Gebarentaal heeft geleerd. Dat vergt nog steeds dat er meerdere opties geboden dienen te worden, zodat elk persoon het nieuws kan waarnemen.

Verschillende soorten van communicatie:

- A) Verbale communicatie
- B) Non-verbale communicatie
- C) Schriftelijke communicatie
- D) Auditieve communicatie
- E) Visuele communicatie

Bij inclusieve communicatie houdt men dus rekening met het spectrum van identiteitsdimensies. Neem, bijvoorbeeld, onderstaande borden:

Het bord is aangepast door de ontwerpactivisten van het "[Accessible Icon](#)" project. Zij hebben gekeken hoe zij het bord "inclusiever" konden maken. Dit bord wordt nu wereldwijd op plekken gebruikt om te laten zien dat het rolstoeltoegankelijk is.

Reflectievraag: Ben je tijdens het lezen van de grondbeginselen gestruikeld? Bijvoorbeeld over iets wat je net te ver vind gaan? Of iets waarvan je niet weet hoe je dit kunt doen? Dit zijn indicatoren voor normatieve waarden die je hebt over genomen. Je hebt geleerd wat normaal is en wat je nu leest gaat verder dan dat. Hoe is het je gelukt om andere perspectieven te horen en daar ruimte aan te geven? Ga in gesprek met iemand die je vertrouwd om het hierover te hebben.

Weg naar volwaardige inclusie

Community service

Mensen en gemeenschappen bedienen en boven macht en privileges

Aangetoond respect

Mensen erkennen als experts van hun geleefde ervaring

Wederzijds vertrouwen

Het werk en moeite doen om vertrouwen te scheppen

Actieve inclusie

Voor + met > over

Betekenisvolle participatie

Inclusief onderwijs als proces, boven onderwijs als instituut

Gedeelde macht

Gedeelde macht > geconcentreerde macht

2.2 Naming & framing

Waarom is het belangrijk om kritisch te kijken naar de boodschappen die we zenden? Stuart Hall beschrijft dit in zijn werk de macht en kracht die iedereen heeft die communiceert om betekenis te geven en om impact te maken. Taal komt voort uit ons cultureel archief en kent vele lagen hoe woorden en de betekenissen daarvan tot stand zijn gekomen. Het is niet statisch, het gaat in sommige gevallen met de tijd mee. Bij het praten over "anderen" moeten we ook kijken naar de geschiedenis om verkeerde beeldvorming bij te stellen. En ongehoorde stemmen weer een volwaardig verhaal te geven. Hoe werd er destijds over de doelgroep(en) gesproken, hoe wordt dat nu gedaan? Zitten er weeffouten in de weergave? Taal kan mensen uitsluiten, vastzetten in constructen, gecodeerd, onbevraagd, geminimaliseerd of bevrijdend zijn.

Het gebruik van woorden en taal kunnen een realiteit creëren die wel of niet overeenkomt met de ervaringen van mensen waar het over gaat. Daarnaast kunnen er ook "neutrale" woorden gebruikt worden, alleen zijn ze verpakt in codes die de boodschap veranderen. Juist deze subtiele vorm zorgt ervoor dat hele groepen worden weggezet. Bijvoorbeeld met het gebruik van het woord kindjes. daarin zit een code voor het beeld dat er over kinderen bestaat: klein, minder, niet heel. Zij worden in hun menswaardigheid aangetast. Naming draagt ook bij aan het geven van woorden aan een nog onbekend fenomeen. In haar boek "Down Girl" legt Kate Manne uit waarom het van belang is om misogynie goed te namen en framen zodat overwinnaars en bondgenoten de overblijfselen van het patriarchaat kunnen verwijderen.

Bij het framen ga je kijken of de beeldvorming door iets wordt beïnvloed of begrenst. Juist door stil te staan bij jouw boodschap, stel je jezelf de vraag: "Hoe heb ik de doelgroep neergezet? Klopt dat beeld met de werkelijkheid? Wie heb ik ingeschakeld om mijn waarnemingen te controleren? In dit proces ga je zorgen voor epistemische rechtvaardigheid. Dat gaat verder dan het serieus nemen van alle soorten vormen van kennis en daar ook geloofwaardigheid aan toekennen. Het gaat er ook om dat iedereen toegang heeft en dat kennis en daaraan kan bijdragen. Waarbij men alert moet zijn op de macht die ook hier een rol speelt. Wat is kennis, wie is deskundig en wie mag bijdragen aan kennisproductie?"

2.3 Authentieke beeldtaal

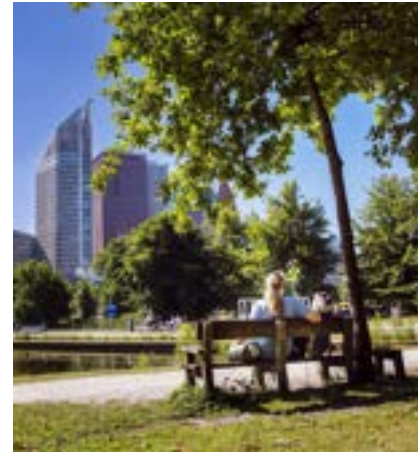
Beelden versterken / ondersteunen de geschreven communicatie, oftewel de boodschap die we willen overbrengen. Hiermee kunnen we zelfs het aantal woorden verminderen. Tegelijkertijd dienen we alert te zijn op welke beeldvorming er bestaat en ontstaat.

Wanneer er, bijvoorbeeld, over mensen die dak- en thuisloos zijn, gesproken wordt met een bepalend beeld (*zie afbeeldingen*), kan het onbewust leiden tot negatieve stereotypering. We kunnen er actief aan werken om dit weer te ontcrachten. Hiermee verbreden we niet alleen het verhaal maar ook het algehele mensbeeld rondom identiteitsdimensies.

Het Fontys Lectoraat Journalistiek en Verantwoorde Innovatie heeft zelf onderzoek gedaan naar de beeldvorming van dakloosheid, lees hier het [rapport](#) en bekijk de [beeldbank](#).

Bron: Beeld Hollandse Hoogte / Herman Wouters

Bron: Straat Consulaat

In Nederland zijn er 2 miljoen mensen met een beperking (Bron: [Rijksoverheid](#)). Ondanks de grote van deze groep, zien we hen weinig vertegenwoordigd in media. Er is steeds meer een verschuiving van het medisch naar het sociaal model. Dat betekent dat er gekeken wordt naar de beperkingen van de maatschappij zodat iedereen volwaardig kan participeren, juist die worden aangepakt en verwijderd. In plaats van dat mensen met een beperking of handicap zich moeten aanpassen (bron: [Niets over ons, zonder ons](#)).

Getty Images is hier actief verandering in aan het brengen. In 2018 zijn zij samen met Verizon Media en de National Disability Leadership Alliance (NDLA) om samen beelden te creëren die mensen met een beperking / handicap in beeld brengen en stereotypes doorbreken, genaamd de [Disability Collection](#). Zo hebben ze ook een aantal [richtlijnen](#) ontwikkeld voor het creëren van authentieke representatie. Die vervolgens weer gedeeld is met het wereldwijde netwerk van Getty Images fotografen. Er zijn ook andere beeldbanken zoals [Unsplash](#), [Gender Photos](#), [Affect](#) [The Verb](#) en nog veel meer.

**Honest, authentic,
representation. We CAN help
-Getty Images -**

Vervolg- Authentieke beeldtaal

Zoals eerder gezegd helpt Getty Images je op weg door hun richtlijnen, daarnaast zijn er nog een aantal vragen die jezelf zou kunnen stellen wanneer je beelden bij jouw werk plaatst.

> **Wil je jouw boodschap versterken met beelden?**

Kijk heel goed naar jouw doelgroep(en) en zorg ervoor dat het iedereen kan aanspreken. Dat iedereen het ermee eens is of het mooi vindt, is een tweede. Doorbreek hierbij het normatieve beeld en kies er een waarin zoveel mogelijk mensen zich kunnen herkennen.

Heb oog voor de maatschappelijke discussies en doe voldoende onderzoek. Het gaat niet om het ontwijken van bijvoorbeeld witte mannen, maar als je daarvoor kiest wel te gaan voor een breder spectrum aan 'manbeeld' dat je wilt meegeven.

Toon mensen in verschillende rollen en contexten zodat je stereotypering en stigma's vermijdt. Beeldtaal is namelijk een 'snelle' vorm van communicatie en kan vooroordelen stevig in stand houden.

> **Hoe selecteer je foto's uit een beeldbank?**

Gebruik jouw zoekterm en kijk welke beelden als eerste naar boven komen, vaak is dat wat men snel herkent. Sluit het aan bij het algemeen bekende beeld, probeer dan jouw zoekterm uit te breiden door creatief te zijn. Neem vooral de tijd om dit te doen.

Daarnaast kun je ook meteen op zoek gaan naar inclusieve beeldbanken die rekening houden met authentieke representatie en beeldvorming.

> **Hoe maak je je online beeldmateriaal toegankelijk voor mensen met een visuele beperking?**

Om ervoor te zorgen dat jouw werk door vele eindgebruikers waar te nemen is, dien je ook aandacht te schenken aan mensen met een visuele beperking / handicap. Door beeldmateriaal te gebruiken met ALT-tekst, dit is een alternatieve tekst als ondersteuning en beschrijving van het beeldmateriaal. Begin met een betekenisvolle titel en voeg daarna de tekstversie toe.

2.4 Social media

Inclusief ontwerp in sociale media verwijst naar het ontwerpen van sociale-mediaplatforms, -functies en -inhoud om ervoor te zorgen dat alle gebruikers, ongeacht hun achtergrond, volledig kunnen deelnemen en betrokken kunnen zijn bij de toegang en het gebruik van sociale media.

Inclusief ontwerp houdt bij het creëren van de inhoud rekening met de uiteenlopende behoeften en ervaringen van verschillende gebruikers. Dit kan ontwerpen omvatten voor gebruikers met een handicap / 'beperking', verschillende talen of culturele achtergronden, of andere unieke behoeften.

Er zijn een aantal richtlijnen waar je rekening mee kan houden:

Maak gebruik van ALT-Tekst

- > Zorg voor korte, juiste en heldere tekst dat beschrijft wat zich op de foto afspeelt. Wanneer je alternatieve tekst schrijft, vraag jezelf dan af: 'Wat moet iemand weten over het beeld dat ik gebruik?' Denk na over wat je probeert te bereiken met jouw sociale media-inhoud. Houd het beknopt en informatief. Sla het schrijven van "afbeelding van" of "foto van" over, dit is namelijk overbodig. Voeg trefwoorden toe, ALT-Tekst en SEO spelen op elkaar in als je relevante trefwoorden gebruikt. Voeg context toe, kies voor beeldmateriaal wat duidelijk verklaart waarom het gepaard gaat met tekst.

Voorbeeld context en ALT-Tekst:

"Snoozende vos in het struikgewas bij het Clarkmeer van het Nationaal Park & reservaat, Alaska"

Maak jouw tekst toegankelijk.

- > Maak jouw hashtags op een leestogankelijke manier op. Bijvoorbeeld: #wehoudenvanuitslapen, type #WeHoudenVanUitslapen. Dit is namelijk leesbaar voor een diverse spectrum aan gebruikers. Vermijd het gebruik van Caps-lock, het vermindert de leesbaarheid en kan voor verwarring zorgen. Schrijf alle afkortingen eerst voluit. Vermijd het gebruik van 'creatieve' lettertypes, voor een screenreader is dit een enorme uitdaging. Gebruik ook inclusieve taal door bijvoorbeeld genderneutrale taal te gebruiken en validistisch taalgebruik te vermijden.

2.4 Vervolg social media

> Houd rekening met het gebruik van emoji's.

Elke emoji heeft namelijk een soort ALT-Tekst dat hoort bij het beeld. Dus iemand die een screenreader gebruikt, kan vele emoji's in een zin / social media post niet lezen. Onderstaand voorbeeld wordt gelezen als: Ik potlood houd rode hart schrijven schrijfhand met lichte huidtint content laptop. Onleesbaar dus.

Gebruik emoji's met mate en vermijd ze in jouw profielnaam.

> Voeg ondertiteling toe.

Er is een verschil tussen, gesloten en open ondertiteling. Gesloten ondertiteling is voor mensen met een auditieve 'beperking'. Dit is vaak te herkennen aan het **CC** symbool. Dit is aan en uit te zetten. Open ondertiteling wordt door de maker in de video verwerkt. In deze [video](#) legt Jon Urquhart middels American Sign Language uit wat het verschil is tussen open en gesloten ondertiteling.

Zorg er vóór het uploaden voor dat het sociale-mediaplatform geen ondertiteling bevat. Sommige social media zoals TikTok en Reels bieden ondertiteling.

Voeg de beschrijvingen toe van geluiden gemaakt door mensen en dingen in het videomateriaal. Als de persoon in de scène bijvoorbeeld gromt, vermeld dan '[gromt]' in het bijschrift.

Wees voorzichtig met het kleurenschema dat wordt gebruikt voor ondertitels en bijschriften. De lettertypen moeten zichtbaar zijn tegen de achtergrond, zoals een wit lettertype tegen een zwarte highlight. Dit kun je controleren op deze [website](#).

2.4 Vervolg social media

> Maak toegankelijke visuals

Ook sociale media-beelden kunnen toegankelijkheidsproblemen met zich meebrengen. Hier volgen een aantal tips zodat elke gebruiker de visuals volwaardig kunnen ervaren, volledig kunnen navigatie en visuele informatie kunnen begrijpen.

Controleer jouw kleurcontrast, dat kan via [NL Design system](#). Plaats geen tekst op afbeeldingen, omdat deze moeilijk leesbaar kunnen zijn.

Vertrouw niet op kleur om context over te brengen. Kleuren kunnen moeilijk te onderscheiden zijn voor mensen met een visuele "beperking", waaronder kleurenblindheid, dus moet je niet alleen op kleur vertrouwen om iets over te brengen. In plaats van alleen op kleur te vertrouwen, combineer je deze met symbolen, patronen of labels.

Wanneer je animaties deelt, vermijd dan afbeeldingen met flitsen of overmatige beweging. Het kan epilepsie, migraine en andere problemen veroorzaken. Als je kunt, vermijd dan het plaatsen van GIF's of andere animaties met overmatige bewegingen en/of flitsen.

Voeg niet te veel tekst toe aan afbeeldingen.

> Blijf op de hoogte van de toegankelijkheidsfuncties van sociale media platfora

Toegankelijkheid krijgt steeds meer aandacht, ook de social media platfora wijden hier gehele pagina aan om hun gebruikers en content creators op de hoogte te brengen van alle ontwikkelingen rondom toegankelijkheid. Neem gerust een kijkje op hun pagina's om te kijken welke ondersteuning zij bieden.

> Omarm feedback

Sta open voor de feedback van anderen, social posts plaatsen maakt ons niet per se toegankelijkheidsexperts. Het zou kunnen dat we fouten maken, accepteer het en zie het als een leercurve. Voordat je social media posts plaatst, kun je ervoor kiezen om een critical friend of foe (vriend of vijand) te vragen om naar jouw post te kijken en het van feedback te voorzien.

2.5 Podium delen

Wij beschikken allemaal over verschillende soorten privileges. Een van die privileges is bijvoorbeeld het beschikken over een podium. Als je schrijft heb je de beschikking over een podium om woorden te geven aan onderwerpen en op de manier waarop je je woorden kiest heb je invloed op het podium dat een boodschap wel of niet krijgt. Kies je je woorden aandachtig uit dan gebruik je je podium hiervoor. Dat betekent nog niet dat je dit podium deelt. Je podium delen kun je doen door je bronnen zorgvuldig te kiezen en te noemen.

Een voorbeeld waarbij dit nog niet geheel gelukt is, is de persoon die het werk van onder meer Emeritus Hoogleraar Gloria Wekker wel als bron gebruikte in zijn boek over de 7 Vinkjes, maar haar en andere experts niet noemde of uitnodigde bij de vele speeches die hij hierover gaf. Dat podium werd slechts deels gedeeld. Geef je invulling aan een conferentie of lessen, maak je kunst(onderwijs) of beleid, in al deze werkzaamheden heb je met jouw privileges mogelijk podia, die je kunt delen in plaats van zelf gebruiken waardoor je inclusiever werk mogelijk maakt.

- > 1. Vermeld gebruikte bronnen volledig, indien mogelijk licht toe waarom je voor de bronnen hebt gekozen en/of hoe je ertoe bent gekomen.
- > 2. Maak gebruik van meervoudige perspectieven
- > 3. Neem wederkerig leren als basis
- > 4. Creëer samen nieuwe bronnen van kennis, noem alle namen van betrokken personen/organisaties
- > 5. Maak de informatie toegankelijkheid voor iedereen
- > 6. Geef ruimte en neem ruimte in. Praat niet voor een ander, draag de microfoon over.
- > 7. Samen krachtig stralen

Reflectievraag:

Van wiens kennis heb jij gebruikgemaakt? Heb je hen het podium gegeven?

2.6 Vormen van uitsluiting

Door de jaren heen is taal steeds in beweging. Er komen nieuwe woorden bij en er zijn woorden die eerder als sociaal acceptabel werden gezien en vandaag niet meer gebezigd worden. Wat we zeggen kan namelijk diepgaande gevolgen hebben voor iemands gevoel van verbondenheid, zelfeffectiviteit en (beroeps)identiteit.

Inclusief taalgebruik gaat niet om politieke correctheid of het hebben van overgevoeligheid. Zoals [Alex Kapitan \(the Radical copy editor\)](#) uitlegt, gaat het om het bevrijden van iedereen in taal. Waarbij we loskomen van de begrenzing van de sociale constructen zoals gender, sekse, 'ras', mentale en lichamelijke beperking etc. Waarbij respect, zorg, keuzevrijheid, empowerment en bevrijding centraal staan.

Door inclusiever te communiceren gebruiken we niet alleen ons recht om te spreken, maar nemen we ook de verantwoordelijkheid voor hetgeen we zeggen.

Om bij te dragen aan inclusieve communicatie is het noodzakelijk dat we ons bewust zijn van de uitsluitingsvormen. Er is namelijk een onderscheid tussen **1) openlijk / onomwonden** en **2) subtiele uitsluiting**. Bij de eerstgenoemde gaat het vaak om vastgestelde normen binnen onze maatschappij, waarbij het duidelijk is dat een grens overschreden wordt. Het is dehumaniserend, uitsluitend en marginaliserend.

De tweede is subtiel, valt minder goed op en komt vaker voor. Ook deze kan dezelfde impact hebben. Juist deze dienen we extra aan te pakken zodat iedereen volwaardig is in welke culturele en maatschappelijke context, dan ook.

Het is beter bekend als 'allegaagse', 'welwillende' of 'ambivalente' uitsluiting (in het Engels: 'everyday / casual', 'benevolent' en 'ambivalent'). Het gaat om uitspraken die geen krachttermen bevatten en 'neutrale' taal, maar toch een ondertoon dragen die groepen uitsluiten. Veel mensen realiseren zich niet dat zij deze impliciete / onbewuste vooroordelen hebben, of dat deze overtuigingen hun beslissingen in het leven en werk beïnvloeden. En in plaats van, bijvoorbeeld, een ambitieuze vrouw openlijk te bespotten, kunnen mensen in machtsposities subtiele opmerkingen maken over de manier waarop vrouwen eruitzien of zich gedragen. Dit noemt men microagressies, daar komen we later op terug.

Reflectievraag

Denk eens terug aan een moment waarop je je gekleineerd of ontkracht voelde door iets dat tegen je werd gezegd. Was je boos? Boos? Verward? Twijfelde je aan jezelf? Twijfelde je hoe je moest reageren? In hoeverre domineerde één kleine opmerking jouw gedachten of hinderde het jou om andere taken te volbrengen?

Vervolg- Vormen van uitsluiting

Voorbeelden van 'allegaagse', 'welwillende' of 'ambivalente' seksisme (let op: gender is een spectrum, houd hier rekening mee):

➤ *"Je bent mooier als je lacht!"*

De verwachting dat een vrouw altijd een glimlach op haar gezicht moet hebben, is problematisch. Het houdt het idee in stand dat het enige dat telt, is hoe een vrouw eruit ziet. Het negeert ook het feit dat vrouwen mensen zijn met een breed scala aan emoties.

Deze verwachting dat vrouwen alleen positieve emoties mogen tonen wordt ondersteund door onderzoek waaruit blijkt dat vrouwen vaak worden gestraft voor het uiten van woede, terwijl mannen voor hetzelfde gedrag worden beloond.

➤ *"Kalmeer nu toch eens!"*

Emoties behoren toe aan mensen, toch vinden we bepaalde emoties acceptabel bij de ene gender en niet bij de ander. Om intersectionaliteit hieraan toe te voegen, wordt er op 'vermeende' agressie bij zwarte vrouwen anders gereageerd.

➤ *"Het was maar om te lachen, he."*

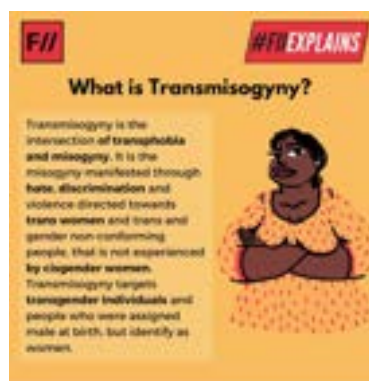
Een grap delen hoeft niet door iedereen als grap te worden ervaren. Nogmaals: intenties en impact!

➤ *"Doe niet zo bazig"*

Wanneer vrouwen op professioneel gebied hun assertiviteit inzetten, wordt het niet door iedereen zo gezien. Binnen het sociaal construct van gender, kan iedereen zich gevangen voelen door traditionele genderrollen. Waardoor geïnternaliseerd seksisme er ook voor kan zorgen dat vrouwen elkaar uitsluiten.

Bron: [Science, Translated](#)

Bron: [Feminism in India](#)

Bron: [Climb DTU](#)

Hoofdstuk 3 Vermijden van bias in taal

“

Mensen zijn eenvoudigweg vatbaar voor onbewuste vooroordelen. Het is niet onze bedoeling om bevooroordeeld te zijn, we willen niet bevooroordeeld zijn. Maar wij zijn het. En we kunnen het achter ons laten door elkaar erop te wijzen.

- Kerry Edelstein -

Vermijden van bias in taal

Onbevooroordeelde taal is vrij van stereotypen of uitsluitende terminologie met betrekking tot alle identiteitsdimensies.

Met onbevooroordeeld taalgebruik zorgen we ervoor dat onze inhoud geen groepen in de samenleving uitsluit, vernedert of beledigt. Het is belangrijk om bij het schrijven bewust vooroordelen te vermijden, omdat dit soort taal schadelijke boodschappen over de superioriteit of inferioriteit van verschillende

mensen kan coderen en afdwingen.

Het is vaak diep geïntegreerd in de taal die we gebruiken, waardoor we ons er vaak niet eens van bewust zijn. Het is echter onze verantwoordelijkheid om alle termen en constructies die de ongelijkheid in stand kunnen houden, te identificeren en te verwijderen.

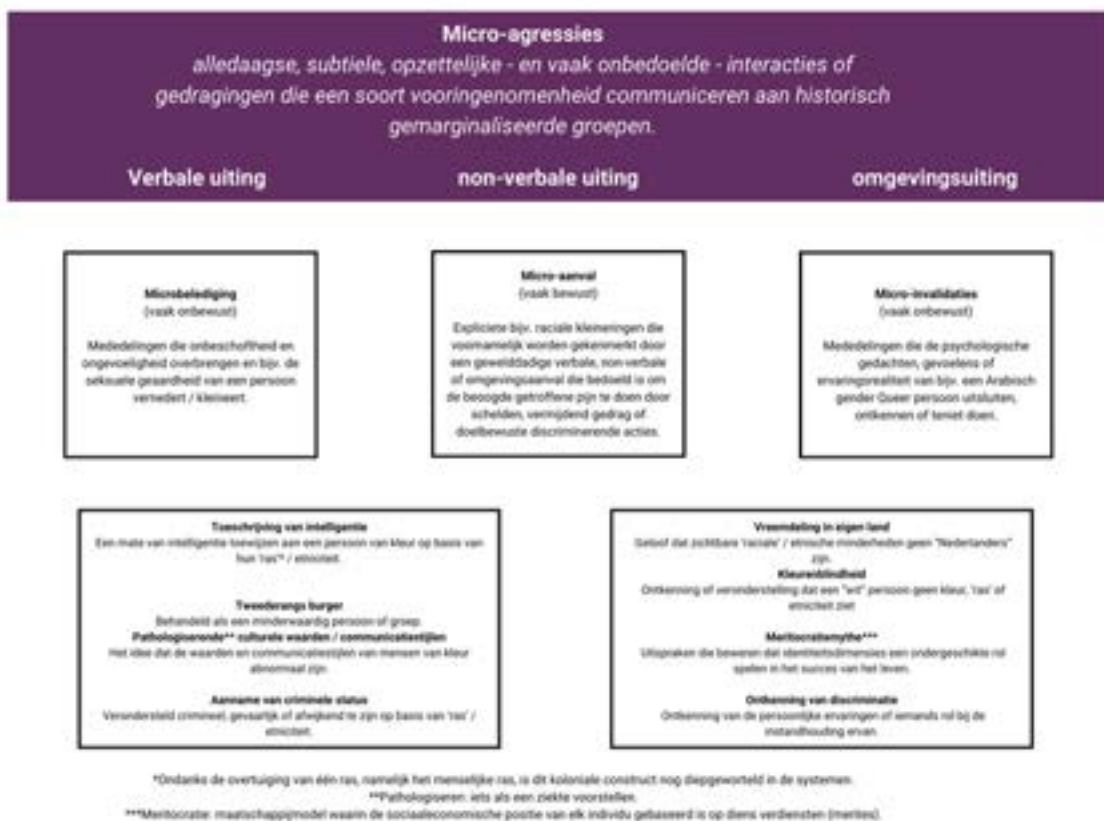
Voor zowel alle betrokkenen als schrijvers is het gebruik van onbevooroordeelde taal een belangrijk onderdeel van het creëren van integere, volwaardige en authentieke teksten.

3.1 Micromessaging

Micromessages zijn ‘kleine’ uitingen met een grote impact. Subtiële, semi-bewuste, universeel begrepen boodschappen, zowel verbaal als fysiek, waarbij we anderen vertellen wat we werkelijk van hen denken. Er zijn drie soorten micromessages: **micro-affirmaties** (positieve berichten), **micro-agressies** en **micro-inequities** (beide negatieve berichten).

Simpel gezegd is een micro-inequity een opmerking of actie die de ontvanger vernedert of marginaliseert, terwijl een micro-agressie een opmerking of actie is die negatief gericht is aan een persoon die onderdeel is van een gemarginaliseerde groep.

Het woord ‘micro’ betekent klein, echter is de impact van zulke uitingen groot. Deze manier van communiceren heeft een effect op de kwaliteit van leven en de mentale / fysieke gesteldheid van (sommige) personen uit (historisch) gemarginaliseerde groepen in onze maatschappij. Nog een effect zijn de barrières tot volwaardige toegang en kansen in het onderwijs, werk en gezondheidszorg.

Reflectievraag

Welke onderdelen in het overzicht hieronder ken je uit eigen ervaring? Zijn er uitingvormen die je herkent? Wat denk je dat je zelf kunt doen om deze te voorkomen?

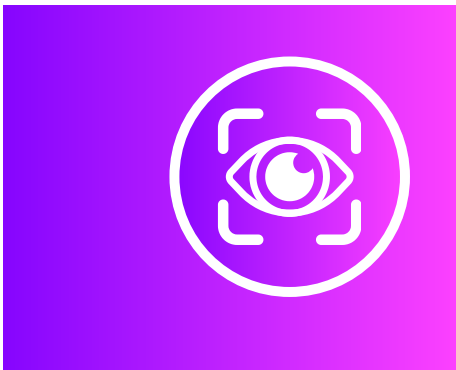
3.1 Vervolg - micromessaging - Bystander strategie

Wanneer en hoe te reageren bij micro-agressies?

Dit ligt helemaal aan de situatie en jouw rol als ontvanger, zender of toeschouwer.

Derald Wing Sue en zijn team hebben micro-interventies ontwikkeld om in te kunnen reageren op de micro-agressies. Dit is een korte en gerichte interventie die is ontworpen om een specifieke impact op een individu teweeg te brengen. Het is een opzettelijke handeling, interventie of strategie met als doel positieve verandering te creëren op een klein, specifiek gebied. Het draagt niet alleen bij aan een inclusief en veilig klimaat maar ook aan de psychologische veiligheid.

Als toeschouwer van een micro-agressie, kun je de **Bystander strategie (7D's)** toepassen.

Detect (signaleren)

Waar zijn we naar op zoek? Lichaamstaal is vaak het eerste signaal bij het opmerken van ongemak. Als je je bewust bent van jouw omgeving, kun je een situatie herkennen die mogelijk de verkeerde kant op gaat.

Direct

Direct zijn betekent dat je het gedrag een naam geeft en aangeeft wat er moet stoppen. Dit soort interventie vereist dat je kalm, assertief en zelfverzekerd bent in je boodschap, terwijl je er ook voor zorgt dat de situatie niet escaleert.

Distract (afleiden)

Het creëren van afleiding is een manier om de machtsongelijkheid te doorbreken wanneer je getuige bent van een onveilige situatie. Het gaat om het benaderen van de individuen en het stellen van vragen of een beetje chaos creëren, waardoor de getroffene de kans krijgt om de situatie veilig te verlaten. Dit is een ideale situatie voor degenen die het een beetje lastig vinden om direct te zijn.

3.1 Vervolg - micromessaging - Bystander strategie

Delegate (delegeren)

Als je je niet op jouw gemak voelt om tussenbeide te komen, is delegeren een nuttig en even nuttig interventiemiddel. Zoek een mogelijkheid om iemand anders erbij te betrekken, of dit nu een vriend, een collega of een andere persoon is die je kan helpen. Dit kan de druk van jou wegnemen als je je niet veilig voelt om iets te zeggen.

Delay (uitstellen)

Als je niet de kans hebt gehad om in te grijpen toen je de onveilige situatie zag plaatsvinden, kun je het verlaten van de situatie uitstellen totdat je de kans hebt gehad om contact op te zoeken met de persoon die de getroffene was. Dit kan zo eenvoudig en toch zo waardevol zijn voor de persoon die last heeft gehad van de onveiligheid.

Dialogue (dialoog)

Blijf spreken en houd de dialoog open. Een onveilige situatie kan zich manifesteren als micro-agressie die gemarginaliseerde stereotypen versterkt. Gebruik je stem en zet het gesprek over de onveiligheid voort met jouw collega's, medestudenten, vrienden en/of de gemeenschap.

Document (vastleggen)

Documentatie omvat het opnemen of maken van aantekeningen over een geval van onveiligheid. Het kan erg nuttig zijn om het vast te leggen, maar er zijn enkele tips waarmee je op een veilige en verantwoorde manier onveiligheid kunt documenteren:

1. Beoordeel de situatie. Helpt iemand de persoon die wordt lastiggevallen?
2. Vraag ALTIJD aan de persoon die is getroffen wat diegene zelf met je opname en/of aantekeningen wil doen. Plaats het NOOIT online en gebruik het NOOIT zonder hun toestemming.

Hoofdstuk 4 Inclusive communicatie schrijftaal

“

“Wanneer iedereen erbij betrokken is, wint iedereen”

- Jesse Jackson -

Inclusive communicatie in schrijftaal

Inclusief schrijven is een onderdeel van inclusief communiceren. Het weerspiegelt het belang van de manier waarop onze boodschap door anderen wordt ontvangen.

Taal evolueert snel, dus we zullen deze gids regelmatig herzien. De gids is niet bedoeld om uitputtend te zijn, en het is ook geen lijst met strikte regels. Personen kunnen ook een andere taal kiezen dan wat hier wordt gesuggereerd. In plaats van deze gids als enige bron van waarheid te gebruiken, overweeg zelf ook om op onderzoek uit te gaan.

Inclusief schrijven vereist dat je nadenkt over wie je schrijft en hoe je over hen schrijft.

Het daagt je uit om voortdurend na te denken over je schrijfproces, waarbij je kritisch moet omgaan met je eigen denkbeelden, vooroordelen en eventuele aannames. Door verschillende perspectieven te begrijpen, krijg je een beter idee van jouw onderwerp, wat betekent dat je een volwaardig en authentiek perspectief kunt delen in jouw schrijven.

Veel van deze onderwerpen zijn met elkaar verbonden. We erkennen de complexe uitdagingen rond intersectionaliteit, waardoor verschillende systemen van discriminatie of privileges ontstaan). Voor het gemak hebben we de inhoud echter in secties gegroepeerd.

4.1 Persoon eerst / identiteit eerst

Door de **persoon-eerst taal** te gebruiken, kunnen personen gezien worden als volwaardig mens vóór hun (zichtbare of onzichtbare) identiteitsdimensies. In de meeste gevallen wordt het bijvoorbeeld aangemoedigd om bewoordingen als 'een persoon met een handicap' te gebruiken in plaats van 'een gehandicapte'. Historisch gezien werden personen uit deze gemeenschap vaak aangeduid met de naam van hun handicap, wat hun individualisme ontkende en hen in zekere zin ontmenselijkte. Het is ook een aanbeveling om de persoon-eerst taal te gebruiken in plaats van iemand volledig te definiëren op basis van slechts één aspect. Je zou bijvoorbeeld 'een persoon met een verslaving' zeggen in plaats van 'een verslaafde'.

Maar taal en maatschappelijke waarden evolueren voortdurend. Persoon-eerst taal is geen one-size-fits-all oplossing. Sommigen binnen enkele gemeenschappen zijn tegen deze vorm van communiceren. Ze geloven dat als er taal nodig is om hen te scheiden van een eigenschap van hen, dit suggereert dat de eigenschap negatief is. Ze geven er misschien de voorkeur aan om identiteit-eerst taal te gebruiken, omdat ze vinden dat deze eigenschap een kerncomponent van hun identiteit is.

Identiteit-eerst taal is een manier om naar individuen te verwijzen die de nadruk legt op wat personen in de gemeenschap beschouwen als een kernonderdeel van hun identiteit. Identiteit-eerst-taal komt vaker voor in de autismedgemeenschap, waar sommige mensen zich identificeren als autistisch en proberen het idee te verdrijven dat autisme een ongelukkige aandoening of bepalend kenmerk is. We erkennen dat veel mensen met (verscheidene) identiteitsdimensies er de voorkeur aan geven om identiteit-eerst taal te gebruiken, omdat zij deze als een belangrijk onderdeel van hun identiteit zien. Ze gebruiken identiteit-eerst taal om hun verbondenheid met de gemeenschap te tonen, hun trots te tonen en te benadrukken dat het de samenleving is die barrières veroorzaakt.

Zoals we zien, zijn er twee manieren om inclusiever te communiceren over personen. Het is advies luidt om altijd te vragen aan de persoon in kwestie. Indien dat niet mogelijk is, zorg dan voor een kritische meelezer zodat er alsnog gekeken wordt wat passend is. Daarnaast is onderzoek doen naar het maatschappelijk dialoog binnen gemeenschap(pen) altijd heel belangrijk om mee te nemen. Om welke identiteitsdimensie het ook gaat, het gaan om een spectrum aan mensen, ervaringen, kennis, perspectieven etc.

Reflectievraag

Welke informatie gebruik jij graag om uit te zoeken welke persoonsbeschrijving passend is? Ga je bij Google te raad? Gebruik je bewust diverse en inclusieve bronnen of vertrouw je op je gevoel? Hoe inclusief getraind is je gevoel eigenlijk?

4.2 Algemene woordenlijst

Bondgenootschap

Dit is het proces waarin mensen met privileges en macht empathie ontwikkelen om de belangen van een onderdrukte of gemarginaliseerde gemeenschap te behartigen. Het doel van bondgenootschap is het creëren van een cultuur waarin de gemarginaliseerde groep zich gesteund voelt.

Code-switching

Sommigen leren al van jongs af aan hoe zij zich moeten gedragen, welk taalgebruik en gewoontes aangepast moeten worden waar zij op dat moment bevinden. Vaak gaat het ook om de verwachting dat men zich conformeert aan de dominante cultuur.

Covering

Dat is het bagatelliseren of 'bedekken' van zichtbare aspecten van iemands identiteit, zodat deze vergelijkbaar zijn met die van anderen om je heen, soms om vooringenomenheid en stereotypering te voorkomen, hetzij door keuze of onbewust.

Gemarginaliseerde mensen

Marginaliseren is het negeren, afscheiden of uitsluiten van een persoon of een groep. We maken gebruik van de term 'gemarginaliseerd' in plaats van 'minderheid'. Het ligt namelijk aan de context of iemand tot een minderheid behoort of niet. Er wordt vaak over 'minderheden' gesproken wanneer het om mensen gaat die in aantallen een wereldwijde meerderheid vormen: zwarte mensen, moslims, etc. Behalve dat 'minderheid' vaak een negatieve connotatie heeft, wordt met minderheid vaak ook een gebrek aan (politieke en sociale) macht bedoeld. Daarom kiezen we voor gemarginaliseerd.

Othering

Het definiëren van de eigen positie en morele superioriteit tegenover de vermeende 'ander', vaak een groep en/of bepaalde sociaal-culturele en religieuze gebruiken. De 'ander' wordt daarbij als vreemd, conservatief, achterhaald en zelfs onmenselijk weggezet.

Tokenisme

Het beleid (en de uitvoering daarvan) om medewerkers uit minderheidsgroepen aan te nemen vanuit de druk van maatschappij en overheid om zo de schijn van een inclusief personeelsbestand te wekken. In de praktijk komt dit vaak neer op plichtmatig vinkjes zetten, en duidt het er niet op dat men van binnenuit streeft naar een diverse en inclusieve organisatie.

Tone policing

Een anti-debatstrategie waarbij een persoon wordt aangevallen op diens toon en niet op diens boodschap of argumentatie. Door de nadruk te leggen op iemands gevoeligheid en emoties, worden diens argumentatie en inhoudelijke reactie ondermijnd.

4.3 Identiteitsdimensies

Om de kennis en bewustwording in deze gids te ondersteunen, maken we gebruik van het Diversiteitsvlechtwerk van Movisie. We realiseren dat het in termen mogelijk nog niet optimaal inclusief is. Net zo als deze gids, hopen wij dat Movisie het Diversiteitsvlechtwerk levend houdt. Wij lichten hier een aantal identiteitsdimensies uit. Etniciteit zal onder sociaal-culturele achtergrond worden besproken. We zullen ons best doen om intersecties aan te stippen en dagen je uit om nieuwsgierig te blijven.

Bron: [Diversiteitsvlechtwerk Movisie](#)

Hieronder een korte video om het begrip 'intersectionaliteit' uit te leggen.

In het volgende hoofdstuk beginnen we met de dimensie gezondheid.

4.3.1 Opleidingsniveau / klassen

Aanleiding

In Nederland wordt opleidingsniveau nog vaak gelijkgesteld met sociale klasse. Dit, terwijl er een onderscheid is. Deze groepsindeling kan negatieve of stereotyperende gevolgen hebben voor de desbetreffende personen. Kijk naar [het volgende nieuwsbericht](#) waarbij de zeven sociale klassenverdeling van het Sociaal Cultureel Planbureau werd genoemd. Wat we namelijk met dit soort berichten willen voorkomen is dat er negatieve verwachtingen worden gecreëerd bij de doelgroepen waarover gesproken wordt. Het algemene advies luidt ook: "Spreek niet over een doelgroep zonder de doelgroep". Wat wel betekent dat het niet voldoende is om één enkele vertegenwoordiger uit te nodigen om een dialoog mogelijk te maken. Je hebt meer, en verschillende vertegenwoordigers nodig om rekening te kunnen houden met een spectrum van perspectieven, ervaringen, leefwerelden etc. Hoe vaker je dit doet, hoe meer je je netwerk vanzelf ziet verbreden en inclusiever worden.

Opleidingsdiscriminatie

Vindt plaats wanneer individuen met een bepaald opleidingsniveau worden uitgesloten van deelname. Bijvoorbeeld door MBO-studenten te weren in kroegen, geen korting te geven bij sportscholen of verzekeringen etc. Er wordt voorgesteld om niet meer te spreken van laag- of hoogopgeleid en dat iedereen die een opleiding volgt een 'student' is. Over het alternatief (theoretisch en praktisch) worden nog discussies gevoerd, omdat het nog steeds binair is ingesteld en een bepaalde hiërarchie in stand kan houden. Iemand die theoretisch onderlegd is, is niet beter dan iemand die praktisch ingesteld is noch vice versa.

4.3.1 Vervolg - opleidingsniveau / klassen

Impact

Het onderzoek van Lenie van den Bulk laat zien hoe jongeren mensen uit verschillende lagen van de samenleving indelen. Blijkt dat vwo-leerlingen een hiërarchischere indeling maakten ten opzichte van de vmbo-leerlingen. Dit hangt heel erg veel samen met het beeld rondom sociale gelijkheid en meritocratie (jouw successen zijn jouw eigen verdienste). Jonathan Mijs doet veel onderzoek naar het Nederlandse beeld en dat komt niet overeen met de werkelijkheid. "We zien onszelf graag als een tolerant en vooruitstrevend land, maar als je gaat graven zie je dat de vermogensongelijkheid in Nederland bijna net zo sterk is als die in Amerika." Dit terwijl er identiteitsdimensies zijn die ervoor zorgen dat personen kansenongelijkheid ervaren. Sociale en economische achterstanden en verschillen in opleidingsniveau zorgen niet alleen voor een andere levensstandaard, maar ook voor verschillen in gemiddelde levensduur, het aantal gezonde levensjaren, sociale relaties of democratische deelname. Daarnaast zit deficit (oftewel tekort) denken verweven in ons systeem, laat het onderzoek van Orhan Ağırdag zien. Waardoor de lage verwachtingen weer een effect hebben op bepaalde doelgroepen. En we ons mogelijkwijs concentreren op het "fiksen" van individuele gebreken in plaats van kritisch te kijken naar de inrichting van systemen en het verwijderen van aanwezige barrières.

4.3.2 Gezondheid

Voordat we hier dieper op ingaan, willen we alvast benadrukken dat we mensen met een mentale en/of lichamelijke 'beperking' of handicap ook beschouwen als gezond.

Aanleiding

Onze maatschappij is veelal ingericht voor mensen met normatieve lichamen en denkpatronen. Validistisch taalgebruik ondermijnt de positie van mensen met een "beperking", hoewel dat doorgaans niet de opzet is. Organisaties als Niets over ons zonder ons, Geen Dor Hout, Jeanette Chedda en vele anderen pleiten ervoor dat de samenleving op een andere manier naar mensen met een "beperking" kijkt, over hen spreekt en hen betreft bij het inrichten van de de maatschappij. Kortom: **van medisch naar sociaal model**. Het is namelijk niet de "beperking" die beperkt, maar het is het systeem dat beperkt. Daar is validisme een diepgewortelde uitdaging.

Validisme

Ook wel ableïsme is de discriminatie, marginalisering en stigmatisering van mensen met een functiebeperking op grond van hun lichamelijke, zintuigelijke, mentale en/of verstandelijke gesteldheid. Men spreekt ook van validisme wanneer een "beperking" als metafoor of als scheldwoord wordt gebruikt, bijvoorbeeld 'dove' en 'spastisch'.

De uitspraak: "blinde vlek" wordt veel gebruikt. Het betekent dat iemands zich niet bewust is van iets. Echter, bekeken vanuit validistisch perspectief suggereert het dat een persoon die blind is, iets mist. Terwijl dit niet het geval is.

1) Blind is een spectrum, 2) waarnemen kan op verschillende manieren. Catarina Rivera (Blindish Latina) vindt dat iemands leven ook verrijkt wordt door diens "beperking" / handicap, ook wel Blind of Deaf Gain genoemd.

Impact

Validisme raakt iedereen, niet alleen naarmate men ouder wordt, maar ook gedurende het leven. Het bepaalt hoe wij, als maatschappij, denken over lichamelijk, zintuigelijke, verstandelijke of mentale verschillen en de samenleving ook (hebben ingericht) inrichten. Personen met een beperking kunnen last hebben van geïnternaliseerd validisme. Dit heeft een impact op de mentale gesteldheid van de personen. Het schaadt ook de samenleving als geheel door:

- Verminderde toegang tot transport, onderwijs en internet
- Toenemende werkloosheid
- Toenemende armoede
- Het aanwakkeren van pesterijen, intimidatie en geweld

Er zijn ook positieve gevolgen, de gemeenschap verrijkt de gehele maatschappij met haar kennis, perspectieven en ervaringen op vele leefgebieden.

4.3.2 Aanbevelingen gezondheid

Maak gebruik van persoon-eerst of identiteit- eerst taalgebruik. Dit vraag je na bij de personen en/of gemeenschap in kwestie. **Kanttekening:** het is een individuele reis en iedereen heeft eigen voorkeur. Maak het bespreekbaar.

Identificeer een persoon niet met diens beperking. Spreek van 'lichamelijke, zintuigelijke, mentale en/of verstandelijke beperking' in plaats van 'handicap' of 'de gehandicapte'. Zo ook: 'de persoon met een visuele beperking' in plaats van de 'slechtziende'. De persoon in kwestie is immers meer dan alleen slechtziend.

Kanttekening: laat personen zichzelf omschrijven en doe het niet voor hen.

Dus het is praten mét in plaats van óver. Betrek de personen in je acties en handelingen. Richt bijvoorbeeld een focusgroep op waarbij de diversiteit vertegenwoordigd is en meerstemmigheid gewaarborgd. **Wees hierbij bewust dat de stem van bijvoorbeeld één individu met een beperking niet de stem van alle mensen met een beperking vertegenwoordigd.** Ook deze gemeenschap is een spectrum, geen monoliet. Op deze manier kunnen aannames en stereotypingen voorkomen worden. Het draagt bij aan een volwaardig, authentiek en inclusief beeld en verhaal.

Stap uit je eigen bubbel. Taal gaat vaak over perspectief, daarom is het belangrijk om je referentiekaders af en toe bij te stellen. Kortom wees open en nieuwsgierig naar 'de ander'. Taal gaat ook over verscheidene manieren van uitdrukken en waarnemen. De Dovengemeenschap heeft de wereld laten zien dat taal niet alleen gekoppeld moet worden aan hoorbare klanken. Een mens heeft dat blijkbaar niet nodig om taalvaardigheden te ontwikkelen.

Gebruik de 'juiste' termen. Termen en duidingen veranderen constant, dus doe onderzoek en vraag iemand om mee te lezen (critical friend).

Volgens Neuroelfje kun je direct zijn in jouw taalgebruik en geen gebruikmaken van (validistische) termen:

Dus niet:

Gek
Gestoord
Achterlijk
Ziek
Blind/doof
(Virus)wappie
Stom/dom
Narcist/narcistisch
"Ik ben zo OCD"
"Wat ben je een autist"
Schelden met ziektes

Maar wel:

Excentriek/vreemd/bizar
Belachelijk/ongeloofwaardig
Bekrompen
Naar/vreselijk
Onwetend, ongeïnteresseerd
Virusontkenner/complotdenker
Vervelend
Egoïstisch/misbruiker
Netjes, geordend
Rigide/egocentrisch/ongevoelig
Niet schelden met ziektes

4.3.2 Woordenlijst gezondheid

Allistisch

Het betekent eenvoudigweg een niet-autistisch persoon.

Audisme

Discriminatie, onderdrukking, marginalisatie en stigmatisering van doven en/of slechthorenden. Audisme is onderdeel van validisme, maar specifiek gericht op personen uit de doven en/of slechthorendengemeenschap.

Dyscalculie

Dyscalculie is wanneer iemand moeite heeft met rekenen en cijfers.

Dysgrafie

Dysgrafie is een stoornis in het vermogen om te schrijven, zonder dat er sprake is van een intellectuele stoornis.

Dyslexie

Dyslexie is wanneer iemand moeite heeft met lezen. Mensen met dyslexie kunnen ook problemen hebben met begrip, spelling en schrijven.

Dyspraxie

Dyspraxie is wanneer een persoon moeite heeft met beweging en coördinatie. Veel mensen met dyspraxie hebben ook ADHD of andere sensorische verwerkingsproblemen.

Echolalie

Echolalie is wanneer een persoon met autisme iets herhaalt dat diegene van een andere persoon hoort.

Hypogevoeligheid

Wanneer een neurodivergerend persoon een zeer lage reactie op een bepaalde stimulus heeft. (bijvoorbeeld licht, geluid, pijn).

Neurodivergerend / neurodivergent

Ook wel bekend als ND, betekent dat je hersenen hebt die werken op een manier die aanzienlijk afwijkt van de dominante maatschappelijke normen van 'normaal'.

Neurodiversiteit

Het is een relatief nieuwe term die in 1998 werd bedacht door de Australische socioloog Judy Singer met autisme, in 1998. De definitie van neurodiversiteit begon als een manier om mensen in het autistische spectrum te beschrijven. Neurodiversiteit is sindsdien uitgebreid tot mensen met de bovengenoemde neurologische variaties.

4.3.2 vervolg - woordenlijst gezondheid

Neurodivers

Neurodiverse wordt gebruikt om een groep mensen te beschrijven waarvan sommige leden van de groep neurodivergerend zijn.

Neuroatypisch

Een persoon die geen neurologisch verschil heeft, zoals autisme.

Neurotypisch

Neurotypisch wordt vaak afgekort als NT en het betekent dat je een stijl van neurocognitief functioneren hebt die binnen de dominante maatschappelijke normen van 'normaal' valt. Neurotypisch kan worden gebruikt als bijvoeglijk naamwoord ("Ze zijn neurotypisch") of als zelfstandig naamwoord ("Ze zijn neurotypisch").

Neurominoriteit

Het verwijst naar een ondervertegenwoordigde groep Neurodiverse mensen die mogelijk te maken krijgen met uitdagingen of vooroordelen vanuit de samenleving.

Overgevoeligheid

Wanneer een neurodivergerend persoon een zeer hoge of intense reactie op een bepaalde stimulus heeft. (bijvoorbeeld kleuren, geuren, texturen of geluiden).

Toegankelijkheid

Toegankelijkheid gaat erom dat iedereen, met of zonder beperking, de toegang heeft om gebruik te maken van alle vormen van voorzieningen, informatie, dienstverlening en producten. Het is proactief en streeft ernaar om barrières weg te nemen. Iedereen moet volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving.

Verschillendheid / verschilbaarheid (Differability / Diffability)

Het is de combinatie van de woorden 'anders' en 'vermogen'. "een alternatief voor het woord 'handicap' bedoeld om de negatieve connotaties van handicaps van de term weg te nemen." (bron: [DifferAbility](#)).

Zelfstimulerend/stimulerend (self-stimulating or stimming)

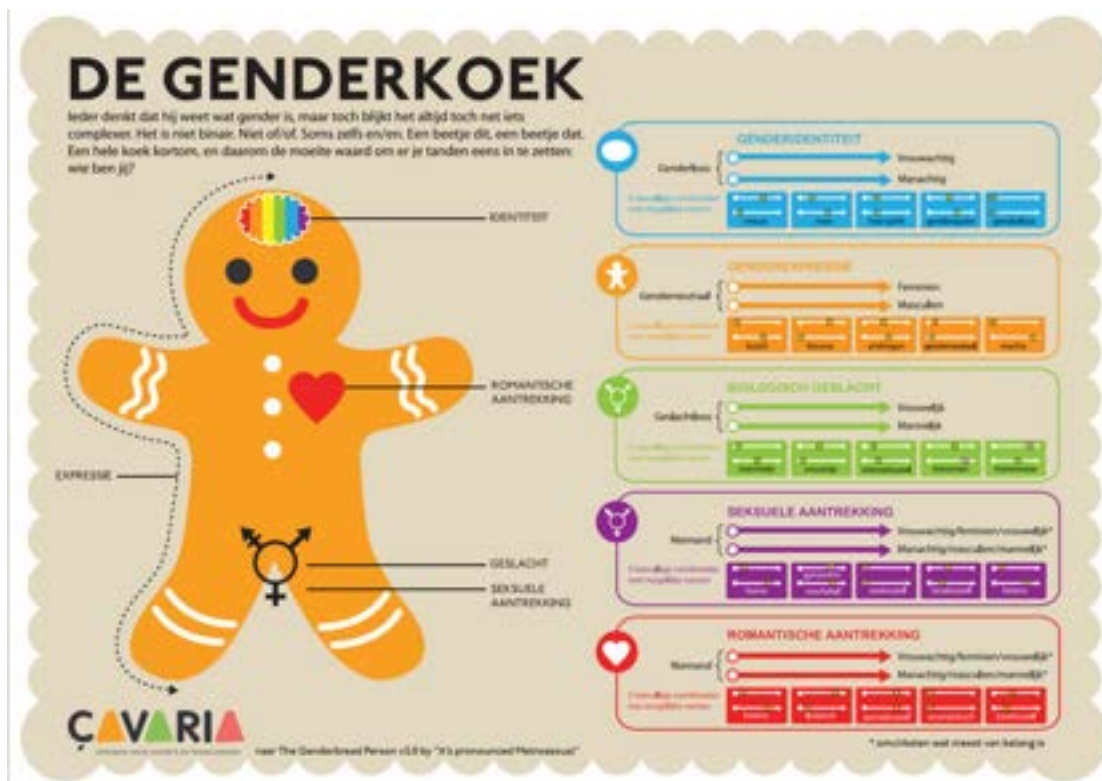
Gedrag dat door mensen in het autismespectrum wordt gebruikt om te helpen bij concentratie of kalmering. (bijvoorbeeld heen en weer wiegen, geluiden maken, ronddraaien, handen bewegen of overslaan).

4.3.3 Gender en sekse

Aanleiding

Gender is een sociaal construct die de positie van personen binnen de samenleving mee bepaalt. Er is traditioneel een binaire opdeling van gender, de klassieke tweedeling man en vrouw. Hieraan worden bepaalde verwachtingen en rollen gekoppeld. Tegenwoordig wordt deze binaire gendernorm meer bevraagd en gender gezien als een spectrum.

De overblijfselen van het patriarchaat zijn niet meer zo duidelijk zichtbaar zoals het enkele decennia geleden was. Helaas betekent dat niet dat volledige gendergelijkheid (lees: het gehele genderspectrum) reeds is bereikt. Vaak is het gericht op vrouwen, echter heeft het ook effect op mannen, personen die zichzelf als non-binair en transgender identificeren.

Communiceren over gender is niet overal hetzelfde. In het artikel van [Aeon](#) wordt de geschiedenis met betrekking tot trans (gender) personen, gedeeld. Hierin is te lezen dat het niet als Westers fenomeen gezien moet worden. Het besef dat het een diepe geschiedenis heeft en over de hele wereld te vinden is, zou het idee moeten verzwakken dat traditionalisten hebben dat trans gemeenschap slechts een moderne uitvinding is. In feite zou het begrijpen van de historische dimensie hiervan kunnen helpen om de intellectuele instrumenten aan te reiken die nodig zijn om het onderwerp goed te kunnen begrijpen en onderbouwen.

4.3.3 Aanbevelingen gender & sekse

Gebruik neutrale woorden

Koppel woorden los van het binaire, dit maakt namelijk ruimte verscheidene relaties / verstandhoudingen. Taalwetenschapper Ingrid van Alphen zegt: "Uit onderzoek in diverse talen blijkt keer op keer dat we bij die neutraal bedoelde aanduidingen eerder een man voor ons zien. Deze zogenoemde 'male bias' is heel onbewust, heel hardnekkig en zit niet alleen in de taal. Zelfs in het Engels, met zijn grammaticaal natuurlijke gendersysteem, zien mensen eerder een man voor zich." Asymmetrisch taalgebruik komt veel voor. Dat gebeurt wanneer we iets beschrijven dat niet overeenkomt met onze (gender)stereotype verwachtingen. Bijvoorbeeld: een vrouwelijke elektricien, een zwarte auteur, een zorgende vader en nog veel meer.

Kanttekening: directrice, brandweervrouw, advocate etc. kan voor sommige de voorkeur hebben en voor anderen weer niet. Het is een individuele reis en iedereen heeft eigen voorkeur. Maak het bespreekbaar. Vraag jezelf ook af of je hetzelfde zou schrijven bij de tegenpool, dus een mannelijke elektricien, witte auteur, een zorgende moeder etc.

Normaliseer genderinclusief taalgebruik

In aanspreekvorm, voornaamwoorden kun je genderinclusief communiceren. Begin een mail, bijvoorbeeld, met 'Beste Voornaam Achternaam' of "Beste,". Bij sommige functies komen tijdens sollicitaties meer brieven binnen van mannen of vrouwen, als men de functie linkt aan normatieve genderrollen. Je zou 'x/v/m/' eraan toe kunnen voegen.

Wanneer je over taken / verantwoordelijkheden spreekt, bijvoorbeeld zorgtaken en een ouder, kinderopvang en mannen, vrouwen in leidinggevende functies etc. Let er op dat hierin vooroordelen en incorrecte denkbeelden door kunnen sijpelen in het verhaal en de beeldvorming.

Labels met betrekking tot gender of sekse zeggen niets over wie de persoon is.

Het gaat om een identiteitsdimensie welke belangrijk is voor de persoon. Het omschrijft een stuk van diens levenservaring. Het is een onderdeel van iemands identiteit en niet diens volledige identiteit.

Naast andere taal- of stijlguide biedt de Taalunie ook ondersteuning om genderinclusief te schrijven. Klik op het logo om na [taal:unie.nl](#) te bezoeken.

taal:
unie

4.3.3 Woordenlijst gender & sekse

AFAB

Staat voor 'Assigned Female At Birth'. Dit begrip beschrijft een persoon die op basis van de lichamelijke kenmerken bij de geboorte het vrouwelijk geslacht werd toegekend.

Agender

Een persoon die zichzelf niet identificeert als iemand van een bepaald geslacht. Dit valt meestal onder de non-binaire paraplu.

AMAB

Staat voor 'Assigned Male At Birth'. Dit begrip beschrijft een persoon die op basis van de lichamelijke kenmerken bij de geboorte het mannelijk geslacht werd toegekend.

Androgyn

Personen die zich androgyn uitdrukken laten zich niet beïnvloeden door huidige binaire gendernormen in hun expressie. Ze gebruiken kenmerken van een heel spectrum aan genderexpressie om zich te uiten.

Binair

Wijst op de veronderstelling dat de samenleving is opgebouwd uit tegengestelde paren. Bijvoorbeeld: goed – slecht; man – vrouw; hetero – homo; ... Deze veronderstelling is incorrect en laat veel personen onerkend. Bijvoorbeeld: mensen die non-binair, bi, panseksueel, intersekse ... zijn. Gender is een sociale constructie die de positie van personen binnen de samenleving mee bepaalt.

Cisgender

Een term die beschrijft dat je genderidentiteit overeenkomt met het geslacht dat je toegewezen krijgt bij je geboorte (op basis van je geslachtskenmerken). Als je bij je geboorte het vrouwelijk geslacht krijgt toegewezen en je voelt je ook vrouw, dan noemt men dit cisgender. Als dit niet of niet volledig overeenkomt dan noemt men dit transgender.

Cisnorm / cisnormatief

Cisnormatief is de veronderstelling dat ieders genderidentiteit overeenkomt met het geslacht dat je toegewezen kreeg bij de geboorte. Cisgender zijn is dus met andere woorden de norm, vandaar de term 'cisnorm'. Bijvoorbeeld: iemand kan verbaasd zijn wanneer die hoort dat iemand anders hun genderidentiteit niet overeenkomt met het geslacht dat werd toegekend bij de geboorte.

4.3.3 vervolg - woordenlijst gender & sekse

Deadnaming

Sommige trans personen kiezen een nieuwe naam die beter past bij hun genderidentiteit. Hun eerdere naam is dan hun 'deadname'. Als anderen voor hen bewust of onbewust de vorige naam blijven gebruiken, dan noemt men dit deadnaming. Wanneer je opzettelijk en veelvuldig iemands deadname blijft gebruiken, toon je geen erkenning voor de identiteit van die persoon.

Demigender

Als je een gedeeltelijke connectie hebt met een bepaalde genderidentiteit, dan kan je jezelf demigender noemen.

Detransitie

Het geheel of gedeeltelijk stopzetten of terugschroeven van een aantal medische en/of sociale en/of juridische stappen die gezet werden in het kader van een transitie.

Genderbevestiging

Genderbevestiging is een overkoepelende term voor de reeks acties, veranderingen en mogelijkheden die betrokken zijn om volgens ons authentieke genderzelf te leven. Hoe genderbevestiging eruit ziet of wordt ingevuld, is voor elk persoon uniek. Het is immers gebaseerd op wat persoonlijk bevestigend is, wat veilig voelt om te doen, en wat toegankelijk en beschikbaar is.

Genderdysforie

Dit is het gevoel van spanning dat iemand kan hebben tussen hun genderidentiteit en hun lichaam, het gevoel dat hun lichaam niet overeenkomt met hun innerlijke genderidentiteit. Dit gevoel van incongruentie kan ervaren worden als zeer onaangenaam. Genderdysforie komt voornamelijk voor bij trans personen.

Gendereuforie

Dit is het fijne gevoel, het comfort of de vreugde die iemand voelt wanneer die door anderen erkend wordt in hun genderidentiteit. Dat kan bijvoorbeeld wanneer een trans persoon zich presenteert als, gezien wordt als, of voorstelt als hun eigenlijke genderidentiteit.

Genderexpressie

Is de manier waarop iemand zich naar de buitenwereld uit. Dat kan in de vorm van kleding en/of make-up, maar ook door een bepaalde lichaamshouding, spraak of manier van bewegen.

4.3.3 vervolg - woordenlijst gender & sekse

Genderfluïde

Als je genderidentiteit verandert doorheen de tijd, dan kan je jezelf genderfluïde noemen. Genderfluïde personen voelen hun genderidentiteit 'vloeien' tussen verschillende genderidentiteiten op het genderspectrum. Die fluctuaties kunnen gaan tussen binaire en/of non-binaire genderidentiteiten.

Genderidentiteit

Dit is het innerlijke gevoel zich man, vrouw, (afwisselend) beiden, of geen van beiden te voelen. Het is iemands innerlijke en individuele ervaring van gender. Het kan wel of niet overeenstemmen met het toegewezen geslacht.

Genderinclusiviteit

Om genderinclusief te zijn gebruik je taal of worden activiteiten georganiseerd waarbij niemand wordt uitgesloten.

Gendernorm

Dit zijn de sociale afspraken en verwachtingen die een samenleving koppelt aan een geslacht of genderidentiteit. In veel samenlevingen zijn die binair. Ze gaan uit van een tweedeling (mannen – vrouwen) en zeggen dat die twee groepen zich op twee verschillende en duidelijk afgebakende manieren moeten gedragen.

Genderqueer

Als je je niet thuis voelt binnen de binaire genderidentiteiten en genderrollen (mannelijk en vrouwelijk), en je jezelf niet ziet passen in een vast genderhokje, dan kan je jezelf identificeren als genderqueer.

Genderspectrum

Het is een manier om gender te omschrijven zonder te vertrekken vanuit een binaire kijk op genderidentiteit, -rollen, en -expressie. Het genderspectrummodel stelt gender voor als een continuüm dat mannelijk en vrouwelijk omvat, maar omschrijft ze niet als strikt omlijnd of als tegenpolen.

Intersekse

Betekent geboren worden met een reproductieve of seksuele anatomie die niet past in de hokjes van man of vrouw. Bij intersekse is er vaak sprake van een verschil tussen de uitwendige en inwendige geslachtsorganen.

4.3.3 vervolg - woordenlijst gender & sekse

Interseksefobie

De letterlijke vertaling van fobie is 'angst'. Hierbij is maar zeer zelden sprake van échte angstgevoelens, maar vooral van afkeer, onbegrip en vooroordelen. Hierdoor ontstaat een negatieve houding tegenover intersekse personen en hun natuurlijke lichaamsvariaties. Dit kan leiden tot discriminatie, uitsluiting en zelfs fysiek geweld.

Misgenderen

Wanneer je iemand aanspreekt met woorden die niet bij de genderidentiteit van die persoon passen. Dit is ook het (on)opzettelijk verwijzen naar een persoon met een voornaamwoord (hij/zij/die/hem/haar/hen) of aanspreekvorm (meneer, mevrouw, gast, juffrouw, ...) die niet overeenstemt met de genderidentiteit van de persoon.

Non-binair

Dit wordt gebruikt door mensen die zich niet herkennen in de binaire man/vrouw opdeling van gender en alle verwachtingen en rollen die aan de binaire gendernormen gekoppeld zijn. Een non-binair persoon is dus iemand die zich niet thuis voelt in de binaire gendercategorieën man of vrouw en zich beter voelt bij een andere, niet-binaire, genderidentiteit. Het is ook een paraplueterm voor een verzameling aan genderidentiteiten die niet (enkel of helemaal) man of vrouw zijn.

Passibiliteit

Een trans(gender) persoon 'past' (komt van het Engelse 'to pass as') als die 'kan doorgaan als' een cis-persoon. Als een trans vrouw niet herkend wordt als een trans (gender) persoon, maar door anderen ingeschat wordt als een cisvrouw dan 'past' ze of is ze 'passabel'.

Stealth

Deze term refereert meestal naar een trans persoon die na of tijdens de transitie niet meer spreekt over het geslacht dat bij de geboorte werd toegekend. Je hebt hier ook verschillende vormen in. Sommige mensen beslissen om daar bijvoorbeeld meer open over te zijn dan anderen.

TERF

Deze afkorting staat voor: Trans-Exclusionary Radical Feminist. Deze Engelse afkorting die gebruikt wordt voor mensen die zichzelf als feminist beschouwen, maar een feminisme aanhangen dat zich enkel richt op cis vrouwen en zo trans vrouwen uitsluit.

4.3.3 vervolg - woordenlijst gender & sekse

Trans

Het is een verkorte vorm van transgender. Bij personen gebruik je trans als een bijvoeglijk naamwoord om duidelijk te maken dat de persoon meer is dan transgender. Zeg dus 'trans(gender) persoon' en niet 'een transgender' of 'een trans(gender)persoon'.

Transfobie

De letterlijke vertaling van fobie is 'angst'. Bij transfobie is maar zeer zelden sprake van échte angstgevoelens, maar vooral van afkeer, onbegrip en vooroordelen. Hierdoor ontstaat een negatieve houding tegenover trans personen, hun genderexpressie en genderidentiteit. Dit kan leiden tot discriminatie en zelfs fysiek geweld.

Transitie

Trans en non-binaire personen die bewust veranderingen maken in hun leven om als hun werkelijke genderidentiteit te kunnen leven, noemen dit veranderingsproces een transitie. De reden voor deze veranderingen is de wens zich te kunnen uitdrukken zoals ze zijn, en zich goed en zichzelf te kunnen voelen, zowel mentaal als fysiek.

Transmisogynie

Het beschrijft dat transvrouwen een verhoogde en agressievere versie van vrouwenhaat ervaren. Dit leidt ertoe dat transvrouwen te maken krijgen met extreme niveaus van seksualisering, veel zwaarder toezicht op vrouwelijkheid en presentatie, en het monddood maken van die stemmen. Het bestaat omdat het bestaan van trans vrouwen verreweg de grootste bedreiging vormt voor de patriarchale genderhiërarchie – wat suggereert dat mannelijkheid wenselijk en superieur is, terwijl vrouwelijkheid inferieur is (bron: Julia Serano - *Whipping girl*)

Trans man

Een persoon die bij zijn geboorte wettelijk geregistreerd werd als vrouw op basis van zijn geslachtskenmerken, maar een mannelijke genderidentiteit heeft.

Trans vrouw

Een persoon die bij haar geboorte wettelijk geregistreerd werd als man op basis van haar geslachtskenmerken, maar een vrouwelijke genderidentiteit heeft.

4.3.4 Seksuele geaardheid

Aanleiding

Seksualiteit-inclusieve taal kan een enorme uitdaging zijn. Voor vele van ons kan het een nieuwe wereld zijn met steeds veranderende termen. Van voorlichting tot aan de beelden die we zien, zien we steeds meer verbreding. Waar sommige 'Queer' gebruiken als paraplu-term voor de gemeenschap, zijn er anderen die de afkorting LHBTQIA+. In de Verenigde Staten zijn er meerdere afkortingen, bijvoorbeeld LGBTTTQQ2SA (Lesbian, Gay, Bi, Transsexual, Transgender, Queer, Questioning, 2-Spirited and Allies), welke door sommige wordt afgekort tot 2SLGBTQIA+.

Heteronormativiteit

Dit is de overtuiging of aanname dat heteroseksualiteit de norm is. Deze 'norm van heteroseksualiteit' is geen veroordeling van niet-heteroseksuele relaties, maar een (onbewust) verwachtingspatroon dat de meeste mensen hetero zijn. En het bijkomende verwachtingspatroon hoe men zich dan dient te gedragen. Het risico hiervan is dat andere vormen van seksuele geaardheid of relaties onbedoeld worden uitgesloten.

Impact

Het doorbreken van de heteronormatieve normen zorgt ervoor dat alle seksuele geaardheden worden omarmt en worden toegevoegd aan taal- en beeldvorming. Het aanpassen van onze taal is dus een eenvoudige maar lonende stap in de richting van een meer inclusieve samenleving.

Hieronder een korte video macht en seksualiteit. Gebruik de QR-code of klik op de video.

4.3.4 Aanbevelingen seksuele geaardheid

Gebruik de term 'seksuele geaardheid' in plaats van 'seksuele voorkeur', 'seksuele identiteit' of 'identiteit op het gebied van seksuele geaardheid'. Alle mensen kiezen hun partners, ongeacht hun seksuele geaardheid; de oriëntatie zelf is echter geen keuze.

Dus het is praten mét in plaats van óver.

Betrek de personen in je acties en handelingen. Richt bijvoorbeeld een focusgroep op waarbij de diversiteit vertegenwoordigd is en meerstemmigheid gewaarborgd. **Wees hierbij bewust dat de stem van bijvoorbeeld één individu met een beperking niet de stem van alle mensen met een beperking vertegenwoordigd.** Ook deze gemeenschap is een spectrum, geen monoliet. Op deze manier kunnen aannames en stereotyperingen voorkomen worden. Het draagt bij aan een volwaardig, authentiek en inclusief beeld en verhaal.

Stap uit je eigen bubbel.

Taal gaat vaak over perspectief, daarom is het belangrijk om je referentiekaders af en toe bij te stellen. Kortom wees open en nieuwsgierig naar 'de ander'. Taal gaat ook over verscheidene manieren van uitdrukken en waarnemen. De Dovengemeenschap heeft de wereld laten zien dat taal niet alleen gekoppeld moet worden aan hoorbare klanken. Een mens heeft dat blijkbaar niet nodig om taalvaardigheden te ontwikkelen.

Gebruik de 'juiste' termen.

Termen en duidingen veranderen constant, dus doe onderzoek en vraag iemand om mee te lezen (critical friend).

4.3.4 Woordenlijst seksuele geaardheid

Alloseksueel

Iemand die alloseksueel is, voelt vaak of soms seksuele aantrekking tot een andere persoon.

Aseksueel (ook wel bekend als ace)

Weinig tot geen seksuele aantrekkingskracht tot anderen. Andere families onder de 'ace'-paraplu zijn grijs seksueel (weinig seksuele aantrekkingskracht), a-romantisch (geen romantische aantrekkingskracht) en half-seksueel (seksuele aantrekkingskracht na een sterke emotionele band).

Bi

Een paraplubegrip (of koepelterm) die gebruikt wordt om iemands seksuele en/of romantische oriëntatie weer te geven. We spreken over bi+ wanneer een persoon romantisch en/of seksueel aangetrokken is tot personen van meer dan één genderidentiteit. Tot welke genderidentiteit je aangetrokken wordt, kan variëren doorheen de tijd en in intensiteit.

Bi-romantisch aseksueel

Een persoon die zich romantisch aangetrokken voelt tot meerdere genders.

Bi-romantisch demiseksueel

Een persoon die zich seksueel aangetrokken voelt tot meerdere genders, terwijl diegene zich romantisch aangetrokken voelt tot een persoon.

Butch

Deze term ontstond in het begin van de twintigste eeuw om te verwijzen naar lesbische vrouwen met een expressie die traditioneel geassocieerd wordt met mannelijkheid.

Coming-in

Dit is de kennismaking van een LGBTI+ persoon met de LGBTI+ wereld. Mensen zoeken vaak anderen op waarmee ze een deel van hun identiteit delen. Velen vinden daarin een gevoel van erkenning of 'thuiskomen'.

Coming-out

Een coming-out of 'uit de kast komen' is iets persoonlijks publiek maken. Je kan over heel wat dingen uit de kast komen, vaak gaat het over je romantische oriëntatie, seksuele oriëntatie of genderidentiteit.

Femme

Een term die ontstond in het begin van de twintigste eeuw om te verwijzen naar lesbische vrouwen met een eerder vrouwelijke uitstraling, of expressie die traditioneel geassocieerd wordt met vrouwelijkheid. Vandaag kan de term gebruikt worden door elke LGBTI+ persoon met een expressie die traditioneel geassocieerd wordt met vrouwelijkheid.

4.3.4 Woordenlijst seksuele geaardheid

Geïnternaliseerde holebi-, trans- en interseksefobie

Als LGBTI+ persoon groei je op in een samenleving waarin nog veel negatieve gevoelens, impliciete en expliciete vooroordelen en stereotypen bestaan over LGBTI+ personen.

Je kan die vooroordelen 'internaliseren' en dus onvrijwillig, onbewust op jezelf toepassen. Dit kan resulteren in een laag zelfbeeld, schaamte en soms zelfhaat. Vanuit een innerlijk conflict gaan mensen bijvoorbeeld hun oriëntatie ontkennen, of zich uitgesproken LGBTI+ foob gedragen om niet 'ontdekt' te worden.

GSA

Staat voor Gender & Sexuality Alliance.

Dit is een organisatie of groep leerlingen en vrijwilligers die zich ontfermen over het creëren van een veilige omgeving op school voor iedereen.

Hetero

Wanneer je enkel seksueel/romantisch aangetrokken bent tot iemand met een andere geslacht/genderidentiteit (dan jezelf), dan zou je jezelf als hetero kunnen benoemen.

Maatschappelijk wordt heteroseksualiteit nog vaak gezien als de norm

Heteroflexibel

Een term die je kan gebruiken als je voornamelijk hetero(seksueel) bent maar soms ook romantische en/of seksuele contacten hebt met personen die dezelfde genderidentiteit hebben als jezelf.

Heteronorm

Dit is de maatschappelijke veronderstelling dat iedereen heteroseksueel is en voldoet aan de bijhorende (ongeschreven) sociale regels en verwachtingen. De heteronorm is binair, en hanteert dus andere afspraken over hoe mannen zich moeten gedragen en hoe vrouwen zich moeten gedragen.

Mononormativiteit

Dit komt voort uit monogamie als norm. Het is de veronderstelling dat romantische en seksuele relaties alleen kunnen voorkomen en normaal zijn tussen twee monogame partners.

Monoseksualiteit

Als je steeds seksueel en/of romantisch valt op mensen met dezelfde genderidentiteit hebben, dan kan je jezelf monoseksueel noemen.

4.3.4 Woordenlijst seksuele geaardheid

Polyamorie

Dit wordt weleens vertaald als 'meervoudige liefde'. "Ik ben polyamoreus" is een manier om te zeggen dat je openstaat voor meer dan één relatie tegelijkertijd. Dat op een ethische manier en met toestemming van alle betrokken personen.

Seksuele diversiteit

Alle verschillende vormen waarmee mensen hun seksualiteit ervaren en uiten.

Reflectievraag

Zijn er woorden in de woordenlijst die bij jou een ongemak veroorzaken? Heb je een idee hoe dit komt? Zit er voor jou een oordeel over jezelf of iets wat tegen jouw norm in gaat? Met inclusief taalgebruik draag je zorg voor jezelf en de mensen waarmee je communiceert.

Maker: Şeydâ Buurman-Kutsal

4.3.5 Sociaal-culturele achtergrond

Aanleiding

Door maatschappelijke ontwikkelingen komen bepaalde onderwerpen onder druk te staan. Denk aan de dood van George Floyd (Black Lives Matter), de oorlog in Oekraïne, Hamas /Netanyahu regering en de verkiezingsuitslagen. Hoe portretteren we mensen uit bovenstaande gemeenschappen? Vertellen zij hun verhaal door hun eigen lens of kijken ze naar zichzelf door de ogen van een Ander? Worden er meerdere perspectieven gedeeld? Hiervoor dienen we meer kennis en bewustwording te ontwikkelen over de verscheidenheid van gemeenschappen.

Perception bias

stereotypen en veronderstellingen over verschillende groepen.

Hier draagt de media ook aan bij

Confirmation bias

op zoek naar bevestiging van onze eigen meningen en reeds bestaande ideeën.

Kan verkeerde beeldvorming op leveren

Bevrijdende taal

Thomas Chatterton Williams pleit dat aanduidingen “Zwart” en “Wit” ook fluide worden. De termen zouden namelijk te begrenzend zijn. Hij heeft zichzelf afgeleerd om raciaal te denken. Hij identificeert zich als ex-black. Waar hij ervan af wil, zijn er andere die het juist omarmen. Ook zijn er mensen die zich ongemakkelijk voelen bij het accepteren van de term “Wit”. Zowel “blank” als “Zwart” zijn verbonden met het koloniaal en slavernijverleden. Daar waar de maatschappij mensen nog niet volwaardig benaderd kan het juist wel van belang zijn om de politiek termen Zwart en Wit te blijven gebruiken om te verduidelijken waar de volwaardige benadering ontbreekt. Wat niet wordt uitgesproken blijft immers onaanraakbaar.

Alex Kapitan (the Radical copy editor) zegt het volgende: “Bevrijdende taal is taal op zijn best. Bevrijdende taal bevestigt niet alleen actief al het leven en de volledige diversiteit van de menselijke ervaring, het werkt ook voortdurend aan het overbrengen van liefde, mededogen en geweldloosheid. Bevrijdende taal begrijpt dat taal niet alleen gaat over de woorden die we gebruiken, maar over de waarden, intenties en impact achter onze woorden.”

4.3.5 Aanbevelingen sociaal-culturele achtergrond

Benoem kenmerken alleen als ze relevant zijn

De etniciteit, religie, levensovertuiging bij de een wel benoemen en de ander niet, kan stigmatiserend, uitsluitend en/of stereotyperend werken.

Kanttekening: ook hier is zelfidentificatie belangrijk. Elke persoon heeft een andere ervaring, kennis, perspectieven en levensverhaal.

Wees alert om bepaalde verbanden te vermijden

Bijvoorbeeld: criminaliteit en etnische achtergrond, “slecht(e)” gedrag / prestaties en afkomst. Het kan de indruk wekken dat iemand vanwege diens herkomst zich zo gedraagt. Dit terwijl er meerdere factoren zijn die hiervoor zouden kunnen zorgen. En het beeld genuanceerder kan zijn. Hier zijn diepgewortelde denkbeelden terug te vinden uit het koloniaal- en slavernijverleden.

Dekoloniseren van taalgebruik

Hierbij kun je denken aan alle landen die destijds een kolonie waren en sommige die nog een kolonie zijn. Het gaat om de mensen, hun cultureel erfgoed, het land oftewel het gehele ecosysteem.

Doe recht aan religieuze informatie

Controleer jouw taalgebruik als je spreekt en/of schrijft over religieuze / culturele gebruiken, feesten of rituelen die voor jou onbekend zijn. Mocht je zelf in de gemeenschap zitten, ga dan nog steeds met anderen in gesprek om het inclusief te maken.

Waarborg keuzevrijheid rondom het innemen van standpunten

Welke politiek-maatschappelijke kwesties er ook zijn, laat mensen vrij in het delen van hun mening en/of het innemen van een standpunt. Of het nu de Black Lives Matter-discussie, terroristische aanslagen of het Hamas / Netanyahu regeringsconflict of andere politiek-maatschappelijke kwesties, dwing geen mening af. Indien je ernaar hebt gevraagd, veroordeel het uitblijven van een standpunt niet.

4.3.5 Woordenlijst sociaal-culturele achtergrond

Afrofobie

beschrijft racisme tegen mensen van Afrikaanse afkomst en hun diaspora. Het is zelden sprake van échte angstgevoelens, maar vooral van afkeer, onbegrip en vooroordelen tegen mensen met een zwarte huidskleur. Het gaat over geïnstitutionaliseerde waandenkbeelden over Afrika, de Afrikaanse mens en de diaspora.

Alledaags racisme

Bewuste en onbewuste racistische uitingen die mensen meemaken in de alledaagse omgang met mensen, op basis van huidskleur en/of etnische achtergrond (vermeend of bevestigd).

Antisemitisme

Dit is een bepaald beeld van Joden, dat zich kan uiten als haat tegen Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme worden gericht tegen mensen met de Joodse afkomst, het Joodse geloof belijden en/of hun bezittingen, tegen instellingen van de Joodse Gemeenschap, en religieuze voorzieningen. Deze uitingen kunnen daarbij ook gericht zijn tegen de staat Israël, die wordt gezien als Joods collectief.

Color Brave

Is wanneer een persoon gesprekken voert over het construct van ras, die mensen kunnen helpen elkaars perspectieven en ervaringen beter te begrijpen om de inclusiviteit voor toekomstige generaties te verbeteren.

Dekolonisatie

Verwijst naar het actieve verzet tegen de koloniale machten van inheemse cultuurgroepen en hun diaspora.

Diaspora

Dit is de vrijwillige of gedwongen verplaatsing van mensen van hun thuisland naar nieuwe regio's.

Eurocentrisme/eurocentrisch

Een wereldbeeld waarin het Europese (ergo: westerse) perspectief als dominant wereldbeeld wordt beschouwd. De rest van de wereld wordt geduid vanuit dit perspectief. We zien dit letterlijk terug in de wereldkaart waarin Europa in het midden wordt gezet (en groter uitgebeeld dan geografisch kloppend), maar ook als we spreken van andere geografische gebieden ('Midden-Oosten' of 'het Verre Oosten') en over bevolkingsgroepen vanuit de 'eurocentrische' norm, zoals: 'niet-westers', 'inheems', 'etnisch', 'exotisch'. Dit is gelinkt aan de 'white gaze'.

Islamofobie

Is het construeren van een negatieve, generaliserende en essentialistische definitie van islam die leidt tot het maken van een hiërarchisch onderscheid tussen niet moslims en moslims. Dit gebeurt om de moslims als groep te problematiseren op basis van hun religie.

4.3.5 Woordenlijst sociaal-culturele achtergrond

Islamofobie

Is het construeren van een negatieve, generaliserende en essentialistische definitie van islam die leidt tot het maken van een hiërarchisch onderscheid tussen niet moslims en moslims. Dit gebeurt om de moslims als groep te problematiseren op basis van hun religie.

Kleurenblind(heid)

Kleurenblind(heid) of kleurenblind zijn betekent dat je mensen zo gelijk mogelijk behandelt, ongeacht ras, cultuur of etniciteit.

Kleuren "viering" (color celebration)

Betekent dat je raciale verschillen ziet en omarmt op een zodanige manier dat het jou vrijpleit van enige actie om racisme aan te pakken.

White gaze

Een verzamelterm voor de praktijk, het handelen en een manier van kijken naar mensen van kleur en culturen vanuit witte perspectieven.

Reflectievraag

Hoe beschrijf jij jezelf? Ben je bewust van je identiteitsdimensies en intersecties?

4.3.6 Uiterlijke kenmerken

Aanleiding

Door de toename van social media wordt de druk, om er op een bepaalde manier uit te zien, groter voor mensen. Het versterkt namelijk de extreme aandacht op het uiterlijk.

Lookisme

“De discriminerende behandeling van mensen die fysiek onaantrekkelijk worden geacht.” Het wordt ook wel “**schoonheidsprivilege**” genoemd, mensen die er ‘knap’ uitzien hebben een streepje voor in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Zij zouden dus anders behandeld en waargenomen worden dan mensen met een ‘minder mooi uiterlijk’. Ondanks dat er verschillen in culturen zijn, is er wel een schoonheidsideaal. Dit komt door de geschiedenis waarbij het westers schoonheidsbeeld dominant is geworden. Het hebben van een lichte, egale huid, er jeugdig, dun, gespierd en gezond uitzien, zijn eigenschappen die gezien worden als het gezamenlijke schoonheidsideaal.

Impact

Veel mensen voldoen daar niet aan, en kunnen daarvan negatieve gevolgen ervaren. Dit kan resulteren in minder zelfvertrouwen, een laag zelfbeeld, depressie, onzekerheid en meer psychische en lichamelijke klachten. **Lookisme is nadelig voor zowel conventioneel mooie als minder mooie mensen omdat bij iedereen talent, potentie, deskundigheid en vaardigheden over het hoofd gezien kunnen worden. Oftewel, men wordt niet in alle volwaardigheid gezien.**

Beauty bias

mensen beoordelen op basis van hoe aantrekkelijk je denkt dat ze zijn.

Halo-effect

wanneer iemand één positieve eigenschap bezit (schoonheid), wordt er door anderen aangenomen dat diegene ook andere positieve eigenschappen heeft. Op deze manier wordt een mooi persoon als intelligent of sociaal gezien, wordt diegene sneller benaderd en/of eerder vertrouwd.

4.3.6 Aanbevelingen uiterlijke kenmerken

Lichaam

Wees alert op het taalgebruik rondom lichaamskenmerken. Bijvoorbeeld, wat het gewicht en de lengte van een persoon ook is, waak voor het sociale stigma ervan.

Beschrijf geen kenmerken die irrelevant zijn.

Het onnodig bespreken van gewicht in de context van gezondheid kan bijvoorbeeld impliceren dat een laag / hoog gewicht een slechte gezondheid veroorzaakt; deze onjuiste opvatting stigmatiseert mensen met een lager / hoger gewicht.

Zelfs uitdrukkingen die op complimenten lijken – zoals tegen iemand zeggen dat ze zijn afgevallen en er geweldig uitzien of wel een mooi gezicht hebben voor hun gewicht – kunnen vetfobisch overkomen.

Stel jezelf de vraag: Wat wil ik zeggen? Is de omschrijving relevant voor mijn boodschap? Is er een sociaal stigma of stereotypering bekend?

Body positivity kan bijdragen aan inclusiever communiceren, bevraag jezelf wel of het een volwaardig beeld schetst. Luister naar [deze podcast](#) erover.

Haar

Het omschrijven van haar, geschreven of gesproken, kan gelinkt worden aan normatieve denkbeelden over professionaliteit en het 'ideale schoonheidsbeeld'. Daarnaast wordt stevig krullend haar vaak gekoppeld aan het hebben van 'slecht' haar, iets dat 'moeilijk' handelbaar is. Janice Odijk concludeerde, na haar onderzoek *Black hair bias*, dat zwarte vrouwen met een natuurlijke haarstijl minder snel worden aangenomen, en minder geschikt en professioneel worden bevonden. Witte vrouwen met krullend haar leken dit probleem niet te hebben.

Welke beelden hebben we over haar? Welke woorden combineren we om haar te beschrijven?

Hoofdstuk 5 Verkenningstocht

“

“Inclusie is doelbewust. Het gaat om het identificeren en wegnemen van barrières, zodat iedereen naar diens beste vermogen zo goed mogelijk kan meedoen.”

- www.theinclusiveclass.com -

Eigen inclusiereis

eder van ons heeft identiteitsdimensies. Het bereiken van volwaardige inclusie zorgt ervoor dat we wel allen een bijdrage kunnen leveren, al is het op een ander niveau (denk terug aan het plaatje met de schutting, pagina 13). De cultureel-maatschappelijke context verandert veel sneller dan we kunnen bijbenen. En tóch kunt je zelf veel doen om een breder perspectief waar te kunnen nemen. Hiervoor raden we iedereen aan om als eerste met een eigen inclusiereis te beginnen.

Het kan bijvoorbeeld beginnen met bondgenootschap. Een bondgenoot is een persoon die de rechten van anderen ondersteunt. De bondgenoot behoort niet tot een specifieke doelgroep, maar zet zich in om uitsluiting en ongelijkheid van groep(en) te beëindigen. We kunnen allemaal leren betere bondgenoten te worden.

Laten we beginnen!

5.1 Inclusiever onderzoek doen

Inclusiviteit in onderzoek doen is een basisvoorwaarde tijdens jouw studie en/of werk.

Of het nu tijdens jouw studie is of het werk, ook hier is het belangrijk om in onderzoek op een inclusieve manier te handelen. Wetenschappelijk onderzoek doen we om antwoorden te vinden op belangrijke vragen. Het kan voorkomen dat we bepaalde groepen uitsluiten in en tijdens ons onderzoek. Hierdoor kunnen we niet garanderen dat onze antwoorden van toepassing zijn op alle gemeenschappen in de samenleving. Het doen van inclusiever onderzoek draagt niet alleen bij aan kwaliteit en de maatschappelijke relevantie, maar ook aan de duurzame impact.

Vanaf ontwerp tot het eindproduct. Bijvoorbeeld bij het bedenken van jouw onderzoeksvraag, kun je je afvragen wie wordt uitgesloten? En heb je steeds in dezelfde vijver gevist, dezelfde groep mensen gevraagd om mee te doen? Heb je de normatieve respondent voor ogen? Wat kun je in brede toegankelijkheid doen om participatie te bevorderen? Denk aan vragenlijsten met complex taalgebruik. Welke ontwerpmethodede ga je toepassen om jouw interventie, productie, dienst etc. op een inclusieve manier te ontwikkelen.

Hierbij kun je een aantal hulpmiddelen toepassen:

Vragenlijsten

Met deze sneltest test je of jouw vragenlijst duidelijk en begrijpelijk is voor iedereen.

Inclusieve taal

Een streven om taal te gebruiken die vrij is van vooringenomenheid en het in stand houden van vooroordelen en/of incorrecte denkbeelden in onderzoek te vermijden.

Inclusief beoordelen

NWO informeert via video's over onbewuste overtuigingen rondom het vaak beperkte ideaalbeeld en biedt concrete handvatten, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, om het beoordelingsproces te optimaliseren.

***Momenteel zijn we bezig om een handreiking te maken zodat we binnen Fontys onze onderzoekende bekwaamheid verankeren met inclusie. Deze kan men in 2024 verwachten.**

5.2 **21** dagen challenge

Inclusiever communiceren vergt oefening. Wij zijn je al dankbaar dat je aan deze reis wilt beginnen. Elke verandering is uitdagend. Het creëren van effectieve gewoonten voor sociale rechtvaardigheid, vooral als het gaat om kwesties als macht, privileges en het verwijderen van barrières, is net als elke verandering van levensstijl uitdagend. Het nadenken over de boodschap die je wilt overbrengen en de manier waarop, is essentieel. Het helpt om nieuwe gewoontes te ontwikkelen. Soms is het meest uitdagende deel om te beginnen. Hiermee willen we je op weg helpen. Deze uitdagingen zijn er voor jou als steun. Wil je bewuster, actiever, meer betrokken zijn? Doe mee!

Je kunt ook jouw eigen 21 dagen challenge ontwikkelen, door af te wisselen tussen, leren, doen, lezen, luisteren, kijken, reflecteren en uiteraard de tijd te nemen om het allemaal te laten bezinken. Je zou een (digitaal) dagboek kunnen bijhouden, om jouw gehele ervaring vast te leggen.

Onderstaande links zijn bestaande challenges:

16 dagen Activisme tegen geweld tegen vrouwen

21 dagen 'Racial Equity Habit Building Challenge'

21 dagen 'Disability Equity Habit Building Challenge'

5.3 Verkenningstocht

Als laatste hebben we nog een aantal lees-, kijk- en luistertips voor je op basis van alle genoemde thema's. Deze gids heeft ook gekeken naar andere taal- of stijlguides die er zijn:

➤ Naslagwerk

Universiteit van Maastricht: [Genderinclusief taalgebruik](#)

Radboud Universiteit: [Gids voor inclusief taalgebruik op de Radboud Universiteit](#)

Universiteit Utrecht: [Richtlijn inclusief taalgebruik](#)

Erasmus Universiteit Rotterdam: [ESHCC-gids voor het gebruik van inclusieve taal](#)

Oneworld: [het Taaldossier](#)

Wereldmuseum Rotterdam: [“Woorden doen ertoe”: een incomplete stijlguide voor woordkeuze binnen de culturele sector](#)

Women Inc.: [De incomplete stijlguide](#)

Code Diversiteit & Inclusie: [Waarden voor een nieuwe taal](#)

American Psychological Association: [Bias-free language](#) (Engels) en [inclusive language guide](#)

EDUCAUSE: [Inclusive language guide](#) (Engels)

➤ Inspiratiebronnen

Kijken

[Dakloosheid kan iedereen overkomen](#)

[Danger of the single story](#) - Chimamanda Ngozi Adichie

[Transpersonen in beeld](#)

Lezen

[Neuroelfje](#)

[Geen Dor Hout](#)

[Komt een mens bij de dokter ->](#)

[Misgendering + pronouns](#)

Luisteren

[Onbesproken - Islamofobie](#)

[Over taal gesproken - Wit, woke en het n-woord](#)

[Well connected - Why is no one talking about: judging people based on appearance?](#)

Spellen

[Caleidoscopia](#)

[Wie is het? Aziatische editie](#)

> FOR SOCIETY

*Ga naar de digitale versie op
www.fontysmensenmaatschappij.nl, klik op
INCLUSIEVE SAMENLEVING om de
onderstreepte links te kunnen bekijken.*

*Wil je graag bijdragen aan het levendig houden
van deze inclusieve communicatiestijlgids?*

*Neem dan contact met ons op via:
teamideasp@fontys.nl*

Inclusieve communicatiestijlgids

Gemaakt door: @teamideasp

Şeydâ Buurman-Kutsal

Yolanda Brouns

Jennifer Jubitane

Rabiya Öner

Judith Reincke

In samenwerking met:

Fontys Journalistiek

Fontys Academy of the Arts

In opdracht van:

Lisette Weijers, directeur Fontys Pedagogiek